

22
PATROCINIUM
VERITATIS

Literarum Torunensium,
ad Conventum
Szrodensem & Proszoviensem
scriptarum:

AD

SENATORES
EQUITESQUE
REGNI POLONIÆ
directum.

CONTRA

*injuriosam & calumniosam Jesuitæ
cujusdam Anonymi*

ORATIONEM. *quæ adest in Collectaneis ad*

Historiam Ecclesiæ Polono-Prussicæ spectantibus in quarto P. V. n. 5.

106 () 30*

*Germanicam versionem hujus scripti quare in Collect. Polono-Prussicæ. Tomo I.
n. 21.*

Polonicam adest in Collect. ad Hist. Eccl. spect. P. I. n. 22. in 4

EXXIV 141

ILLUSTRISSIMI, ILLUSTRES, MAGNIFICI
ac Generosi Domini Senatores & Equites Regni Poloniae
Incidi nuper in Orationem cujusdam Jesuitae anonymi, tam Latino
quàm Germanico idiomate typis excusam, quâ scopticè & acerbissimè,
more sua Sectae hominibus usitato, Literas Torunensium ad Conventum
tam Szrodensem quàm Proszoviensem occasione Jesuitarum scriptas per-
stringens, triumphum ante victoriam cecinisse mihi videtur: Quam cum
à Torunensibus refutatam esse non animadvertam, procul omni dubio
ex his rationibus, tum quòd existiment, calumnias etiam perfrictissimæ
frontis non esse tanti, ut existimationi ipsorum honestæ, quæ toti inclytæ
Reipubl. Poloniae, de qua cum Antecessoribus suis optimè meriti sunt,
obscura non est, quamvis eam Jesuita suspectam reddere conatur, quic-
quam præjudicare possint; tum quòd cum hujusmodi levis armatura ho-
minibus, qui dicacitate sua & scribendi cacoëthe impulsæ, nec Unctis DO-
MINI pepercerunt, neq; eos ab intemperantia linguæ suæ liberos esse pas-
si sunt, in arenam descendere, res ipsis ingloria visa est. Sat
quidem hæ rationes ipsorum mihi prægnantes sunt; verum cum ex alte-
ra parte calumnia ita soleant esse tenaces, ut semper aliquid hæreat, non
potui facere, quin apud Illustrem Senatorium & Equestrem Ordinem
me pro Torunensibus quasi defensorem & intercessorem causæ sisterem,
& hoc ostenderem plenâq; fide testatum facerem, nihil esse in Literis To-
runensium ad Conventum Szrodensem & Proszovien. perscriptum, quod
non evidentissimè & ad oculum demonstrari possit: Quo demonstrato,
spero Vos, Senatores Equitesq; Poloni, justitiæ & aequitatis observan-
tissimos, non passuros, ut Torunenses à Patrocinio vestro deserti esse
videantur.

Vitio vertit Jesuita Torunensibus, quòd querelas suas
contra Jesuitas ad Judicium Ordinarium non detulerint.
Salsè videtur Vos, inclyte flos Poloniae, irridere, eò quòd judicandi
Vobis de Jesuitis potestatem faciat, à quorum jurisdictione se remotis-
simos esse gloriantur.

Ecquis hanc mihi fidem faciet, Jesuitas
tam demissi spiritus & tam observantes Secularis Magistratus un-
quam fuisse, ut ejus jurisdictionem recognoscant? Quenam causa in

Polonia agitata fuit unquam, in qua Jesuita Rei fuerint? Fucum faciunt boni isti homines palpumq; vobis obrudunt, seq; quasi caussa suæ non diffidentes, simulant Judicium Ordinarium non declinare, cum, si mentem suam exclusis omnibus equivocationibus candidè explicare vellent, maximè ubi Judicis præoccupati copiam sibi defuturam suscipiantur, aliud essent testaturi.

Quem itaq; Judicem vobis, Torunenses, in Polonia ostendet Jesuita? Secularemne? Vix puto, cum à Magistratus Secularis jurisdictione exempti esse omninò velint & omnibus viribus enitantur.

Spiritualemne? Tanta est Jesuitici spiritus arrogantia & fastus, tanta sunt eorundem animi supercilia, ut nec Illustrissimi Archiepiscopi Gnesnensis, Legati Nati & Primi Principis Poloniae fasces Ecclesiasticos Jesuita reformident, cum eam de se opinionem omnibus inesse cupiant, Ordinem suum ejus esse præminentia, non ut pareat sed imperet; non ut metuat sed metuatur; non ut gratiam alterius Ordinis aucupetur, sed ut operâ ipsius omnes promoveantur; maximè, cum se de Romano Pontifice præ cæteris benè meritos, ipsiusq; brachio satis suffultos esse sibi imaginentur.

Ad quemnam Judicem remittet vos Jesuita? ad Provincialeme suum, aut Generalem Romæ degentem, vel ad Papam? Si tenax est suorum Privilegiorum, procul dubio nullius alterius Jurisdictioni se subjiciet; & si velit, non potest, cum Jura Pontificia ne cæteris quidem Clericis hoc concedant, ut in Judicem suo Ordini incompetentem, maximè in Secularem, in personalibus consentiant, & si consentiant, expressè docent, rem totam nullitatis vitio subjacere.

At si vobis Thorunensibus litigandum esset cum Jesuitis coram Provinciali, quid aliud vobis expectandum foret, quàm Eum ipsum Judicem, & Reum & Judicem vobis futurum? Cornix autem Cornici oculos effodere non consuevit.

Quid si coram Generali? Aqua-Viva in aquam mortis vobis converteretur. Quid si coram Pontifice Maximo? Si Angelus de cælis vestram causam ageret, non puto illum quicquam ibidem profecturum. An nescitis, Bellarminum esse Cardinalem hujus Ordinis Socium? An nescitis, Aqua-Vivam Generalem Jesuitarum ibidem Confessorio

Ponti-

Pontificis, imò ejusdem scrinio pectoris, adhaerere? An ignoratis, singulis diebus Viridium, fulmen brutum contra omnes Evangelicos ibidem decerni? Cum itaq; Jesuita forum in Polonia non habeant, nisi fortè Provinciale suum Monachum pro Judice nobis obrudant, quid aliud Torunensibus faciendum erat, quàm ut ad Sacram Regiam Majestatem Dominum nostrum Clementissimum, itemq; ad Status & Ordines Regni precibus, ubi ordinarium defecit remedium, confugerent: Privilegia & Jura sua ab hominibus exoticis, ex Gallia relegatis, & Transylvaniâ ejectis, ac in Poloniam transfugis, qui infelicissimo omine semen suum Jesuiticum in Polonia sparserunt, violari, pacemq; publicam turbari conquererentur? At tanta est virulentia & impotentia animi Jesuitici, ut concussis Juriis Torunensibus competentium, quantum in ipsis fuit, fundamentis, illis ne statum quidem suum satis afflictum deplorare, eorumq; qui custodes legum sunt & esse debent, patrocinium implorare permittant.

At quiramini, Jesuitæ, vobis absentibus Literas Torunensium in prædictis Conventibus lectas esse. Quid tum? modò vera sint, quæ scripta sunt, quæq; de vobis totus Orbis Christianus prædicat, quæq; vera esse, exemplis luculentissimis comprobastis, ita ut vestre equivocationes, quarum studium vobis est commendatissimum, lucem criminibus, à vestri Ordinis hominibus perpetratis, intercipere nullo modo possint, nisi quis in media luce palpitare & cæcutire in gratiam vestri malit. Id quod Torunensibus imputatis, ipsi committitis.

Nonne in Comitibus Regni canum venaticorum more omnes angulos Civitatis, in qua Comitibus Regni celebrantur, oberratis, nihil aliud agentes, quàm ut incitetis eos, qui vestrarum partium sunt, ad agrè faciendum Evangelicis, qui, cum susurros vestros non audiant, illis resistere & innocentiam suam defendere nequeunt? Nonne odio Torunensium ad Conventus particulares Emissarios vestros ablegare consuevistis, qui clam negotium vestrum egerunt? Quàm candidè intervertere conati sitis omnia Jura & Privilegia Torunensium per Constitutionem Jesuiticam, vobis auctoribus vestroq; stylo conceptam, dicerem, nò vasfricies vestra in obtinenda

nenda ista Constitutione omnibus, etiam Catholicis, abundè nota esset: De vobis meliori fide & saniore conscientia dici potest, quod Torunensibus impingitis, quòd presentibus vobis Accusatoribus, absentibus Torunensibus, licitum fuit, quæ voluistis, dicere, & illis non licitum fuit sese defendere.

Accusate ergo vosmetipsos iniusticia, qui nihil aperte, nihil candidè & sincerè agitis, sed mala fide & absq; ullo justo titulo, cum incommodo aliorum, ad eam, in qua nunc estis, ambitionis & malitiosa protervia àrripv excrevistis, quam infra, Deo juvante, plenius sum ostensurus.

Candidius vobiscum egerunt Torunenses, qui Literas suas in aperta luce hominum collocari voluerunt, ut, quid de vobis conquerantur, ad vestram noticiam deferretur.

At Jesuita instat, nemini hæctenus in Polonia jus defuisse: Cur itaq; Judicio Torunenses non contenderunt? Sic est; non puto defuisse, præterquam contra Jesuitas, non quòd Judices desint justiciæ observantissimi, sed quòd contra Jesuitas nullum in Polonia Judicium fundatum sit, nec illi Judicium ullum agnoscant. Jesuitis quidem, ut Actoribus, meminijus dictum esse plus quàm satis: at contra Jesuitas ut Reos decretum ullum latum esse non memini, nec ex relatione aliorum audi vi: ac propterea rectè gloriatur Jesuita, suis hominibus in Polonia nunquam jus defuisse. Concludit, Thorunenses non accusare sed calumniari voluisse, quod an ita se habeat, series orationis hujus meæ ulterius docebit.

Quid autem fuit causæ, Viri amplissimi, Vos Torunenses appello, quòd tam importuno tempore, Reipublicæ negotiis consecrato, Literis vestris Inclytos Ordines Majoris & Minoris Polonia de abrogando Jesuitarum eorundemq; Scholarium cætu sollicitare vos coëgit? Videor mihi, etiam vobis tacentibus, causam videre, quæ vos impulit. Non obscurum quidem fuit vobis, Conventus ob solutionem Confederato Militi faciendam à Sacra Regia Majestate indictos fuisse; verùm Jesuitarum practicas artes & de facto susceptos in turbanda Civitate vestra progressus non inferiores esse Confederatorum pressuris, paremq; horum esse conditionem judicastis, cum Igna-

tiani Sacerdotes ex fonte Confederatorum Militum ebullierint, & iisdem ferè legibus teneantur, nisi quòd illi fraudibus, quas illi pias vocant, in possessiones ad se non pertinentes se ingerant, easdem occupent, & occupatas sui juris suiq; Collegij per fas & nefas faciant, hi autem vi quadam & aperto Marte rem suam aggrediantur.

Quinimò dicere ausim bona pace vestra, saniores fuisse Confederatos Jesuitis. Illi enim bono titulo solutionem expetiverunt: interim in comiteatu, licet modum in eo excefferint, acquisiverunt, eo nomine cum subditis Regis transegerunt, dato comiteatu benefactores suos ab injuriis vindicarunt: solutione expedita pacificè discesserunt.

At Jesuita longè deterioris sunt frontis; gloriantur quidem, se à Parocho Torunensi pro Cooperariis asscitos esse: Verùm sicine cum ingenio cooperariorum comparatum esse debet, ut illi postmodum benefactorem suum ex adibus Parochialibus excludant, sedemq; Parochi, etiam contraniteute Parocho, sibi ascribant? digni sanè, quibus stigma ingrati Cuculi inureretur.

Hocine cooperariorum est officium, ut veros Patronos Templi, qui, amplissima dote Templo ejusdemq; Sacerdotibus assignata, à Divis Polonia Regibus Jus Patronatus sibi justo legiimoq; titulo acquisiverunt, Jure Patronatus exuant? Ea, quæ Templo collata sunt, unà cum Templo, exclusis antiquis possessoribus, Ordini suo incorporata esse velint, Transactionemq; cum loci Ordinario & Parocho initam, irritam facere constituent, Civitatis res turbent, & extremam perniciem Eidem minentur? Apage istos cooperarios.

Nunc judica Censor Romane, Jesuita, an non in tempore [Torunenses, qui vestrum Ordinem pari cum Confederatis militibus lance ponderarunt, Illustri Senatui & Equitibus Majoris & Minoris Poloniae pressuras suas ad animum revocarint? & ad minimum se ab utroq; tam Confederato quàm Ignatiano milite, sanguinaria consilia spirante, liberari precibus suis contenderint? Verùm accidit vobis, Torunenses, ut res etiam optimè cogitata vobis non feliciter cadat, secundum illud: Si bonus interpres, quid mala causa nocet? Si malus interpres, quid bona causa juvat? Jesuita aliam de vobis, importunè quasi quiritantibus, &

de omni-

de omnibus Evangelicis concepit existimationem. Sic enim
inquit: Nihil vos fecisse ab ingenio & consuetudine ve-
stra alienum. Solenne enim esse hominibus, qui Euangeli-
ci vocari quàm esse malunt, ut cùm Rempublicam maximè
laborare intelligant, tum potissimùm res suas stabiliant,
tempusq; quo de publicis negotiis agi debet, & de quo ni-
hil detrahi convenit, ad se transferant; quodq; jure non
possunt, per importunitatem quandam obtinere nitantur.

Hucusq; Jesuita. Ah! si tibi mens non læva fuisset, si conscien-
tiæ vel micam haberes, Jesuita, aliter de Evangelicis, sub pressura
vestra vix hiscentibus, sentire. Vestri Ordinis hi fructus esse in
toto Orbe Christiano censentur. Ne autem ex Tripode Apollinis hi-
storias, quasi longè petitas, de vestro Ordine attulisse videar, acqui-
escam in illis, quas paucorum annorum, imò paucorum dierum, histo-
ria dicitur.

Quis Vilnæ rùm cùm S. R. Majestas esset in Ca-
stris ad Smolenscum, ubi orandum erat pro salute & felici expedi-
tione Sacræ Regiæ Majestatis, Domum Orationis incendit? Num
Euangelici? Res ipsa loquitur, Jesuitarum cætum hujus incendii
fuisse authorem.

Quis nuper Posnania, cum Regnum Poloniae
ob Turcarum & Tartarorum ad fines Regni copiosissimum accessum
in consiliis suis perturbatissimum esset, templis Evangelicæ Confessio-
nis exercitiis dicatis, itemq; Xenodochio pauperibus destinato, ignes
subjecit? Echo responde: Fecit Jesuitarum chorus.

Quis pau-
peres plagis excepit, & supellectile miserâ eisdem privavit? Quis
ædes Generosi Przeborowski, eò quòd Minister Ecclesiæ à vobis pul-
sus ibidem se aliquot dies contineret, vi invasit, effregit, spoliavit?
quis reos Invasionis domus istius Nobilis extradere, & arrestum eo-
rundem acceptare noluit? Ita res hæc omnium aures circumsonat,
ut nemo dubitet, horum omnium authores fuisse Jesuitas, eorundemq;
fætum Jesuiticum.

Quis Cracovia per publicam Paranesin,
seu potiùs phrænesin, tum cum res Regni ob Confæderatum Militem,
Minorem Poloniam occupantem, in magnis esset angustiis, Crives Eu-
angelicos Cracovienses pace publicâ assicuratos Cracoviâ exire jus-
sit, &

fit, & ad conspirationem, tumultum, & seditionem plebem armavit, usq; adeò, ut etiam Sacra Regia Majestas Dominus noster Clementissimus Mandato suo Regib; istorum hominum licentiam & insolentiam clementissimè coërcere coacta fuerit? Hic Jesuita, à suspitione se eximere conantes, excipiunt, Cracoviæ nullas se habere Scholas. Utut sit, vestrà tamen vitulà aratum fuit. Sic institutis vestris apprimè conveniens videtur, turbatis aquis piscari, & homines innocentes affligere. Nil dicam de aliis vestris excessibus hincinde in Polonia perpetratis, ne & justo longior sum, & vestrum Ordinem plus justo odisse videar. Potesne sodes, Jesuita, bonà conscientia hæc crimina Evangelicis & ipsorum Scholis applicare? Si tibi illia rumperentur, si ex barathro æquivocationes tuas, quæ apud me mendaciorum loco habentur, evocares, adlum ageres: nisi quod fortè Evangelicorum crebram de Confederatione Regni reassumenda instantiam & sollicitationem, quam vigore Recessuum Regni bono jure postulant, tu importunitatem quandam vocare & in crimen adducere velis. Eam hæctenus Evangelici moderationem adhibuerunt, ut injuriæ potiùs temporis & suæ cedere, quàm S. R. Majestatem & afflictam Patriam à subsidiis suis desertam esse voluerint. Hoc tibi, Jesuita, ad Proœmium Orationis tuæ responsum est.

Nunc hoc mihi ostendendum erit, habuisse Torunenses sufficientem in Conventibus publicis Szrodensi & Proszoviensi de Jesuitis querendi causam. Quod ego dum facio, peto à Vobis, Senatores Equitesq; Poloni, ut alteram aurem mihi quoq; Patrocinium Civium Torunensium suscipienti, velut æquissimi Judices, ne denegeris. Quod si impetrâro, efficiam profectò, ut intelligatis, Jesuitas pessimum esse genus hominum, qui, cum ulterò injuriam faciant, id agunt, ut patulis vestris & æquis auribus, justitiæ benè faventibus, per calumnias suas quasi obice posito, omnem vobis veritatem cognoscendi viam intercludant, favorem iniquissima suæ causæ concilient, Torunenses invidiâ aggravent, & soli boni viri, scilicet, sibi esse videantur: quosq; per vim opprimunt, ab iis se gravari & multis affici injuriis aliis persuadeant.

Ex Literis autem Torunensium quinque potissimum Capita, quamvis multa sicco pede transeat, refutanda sibi proponit Jesuita, quorum Primum simpliciter negat, Jesuitas unquam obstitisse, quominus Augustana Confessio liberè ubiq; exerceretur, vultq; sibi doceri, quo in templo, quo tempore, & per què id factum sit. Prò dolor! quanta impudentia Spiritus Jesuitici, negare ea, quæ omnibus sunt in propatulo? Nonne Vilna & Posnania testis est, ut de aliis Civitatibus nihil dicam? Annon is, qui templa exurit, Ministros Ecclesie violento conatu persequitur, Concionibus & Thesibus suis in publicum editis, spe impunitatis promissâ, Scholares suos & populum ad vim Evangelicis eorumq; pietati inferendam incitat, eamq; absq; scelere fieri posse persuadet, exercitium Religionis Augustanæ turbat, & id planè ex fundamentis eversum cupit? Inspicite Theses Socii vestri Laurentii Arturi Fauntei, Anno 1590 de Ordinatione & Vocatione Ministrorum, ut ille falsò appellat, Lutheri & Calvinii (Non enim Ministri sunt Lutheri aut Calvinii, sed verbi DEI) eorundemq; Sacramentis, Posnaniæ editas & in Collegio vestro ibidem disputatas, quibus pro colophone hæc verba formalia sunt inserta: Et tamen hi profani Ministri, ac ne Diaconi quidem, à quoquam Episcopo ordinati, Eucharistiam conficient? Quin igitur potiori jure quàm Ischyras absq; scelere à mensa abstrahantur, qui Sacerdotis munera obire non verentur? Quin eorum mensam evertere poculumq; confringere impunè liceat? Egregiè sanè disposuistis animos Scholarium vestrorum, qui vestræ doctrinæ inherentes mensam everterunt, poculum confregerunt, ades sacras demoliti sunt, bibliothecam combusserunt; atq; ita plus, quàm Theses vestræ velle videbantur, impunè fecerunt. Quid nunc interest, ut verbis Senecæ ad Alexandrum utar, Leoni Lysimachum objicias, an ipse laceres dentibus tuis? Tuum illud os est, tua illa feritas. O quàm cuperes tibi potius unguis esse, tibi rictum edendorum hominum capacem? Annon juxta Cracoviam vestro impulsu Scholares Evangelicam Templum in prædio Nobilis cujusdam igni consecrarunt? Nonne Vilnæ idem factum?

Etum? Novi fucatos vestri ingenij colores, utpote qui in Scholares
vestros omnem culpam rejicere consuevistis. Quero ex vobis,
Jesuita, si Studiosi Torunenses Evangelici adibus Parochialibus, in
quibus ad tempus sedes vestras & tabulas fixistis, ignes supponerent,
an Excusatio Magistratus vel Rectoris in Studiosos culpam rejicien-
tis, tanti apud vos esset momenti, ut non in Magistratu, vel Recto-
re, cujus disciplina inventus est commissus, sicuti usurifabam, & omnem
in ipsos rejecturi culpam? Cur non idem juris in vobis procedat? nisi
planè exleges esse velit. Jurisdictioni vestrae Scholares subje-
ctos esse vultis, nec normam eos regendi & sub disciplina continendi sci-
tis. Sed quis, si paululum emuncta naris sit, non subolsaciat vestras
fraudes? per transennam licentiam Scholarium vestrorum inspicitis,
& illorum insolentiâ ad turbas excitandas abutimini; quod vel hinc
planum est colligere. Cum adibus Generosi Przeborovii vis
illata esset, postulatum fuit à vobis, ut reos criminis, quibus recepta-
culum penes vos erat, extraderetis: Denegastis extraditionem,
Privilegia quadam, quae debent esse praesidia innocentiae, non iniqui-
tatis, allegantes. Postulatum deinde fuit, ut arresto innoda-
rentur, quod iidem recusatum fuit. Quis non videt, vos incen-
dii hujus nefarii auctores esse, & metuere, ne per extraditionem isto-
rum incendiariorum, qui igne cremari vigore juris publici meriti sunt,
fraudes vestrae & complicitas hujus sceleris detegantur? Prodidistis
vosmetipsos indicio vestro, forices. Hac adeò manifesta sunt,
ut non nisi, qui mente laborat & caecurrit, ea non videat nec perspi-
ciat: Eò tamen impudentiae progressi sunt Jesuita, ut nos caeca qua-
dam imaginatione, ut illi caecâ obedientiâ feruntur, nil ejusmodi de
ipsis vel loqui vel sentire velint, & in medio Sole probationes à To-
runensibus requirant, seque innocentissimos esse venditent. Quid
opus est probationibus, ubi rerum testimonia adsunt, ubi delictum est
notorium, ubi patratores sceleris apud vos deprehensi? quos, si va-
care culpâ vobis cordi fuisset, vel ad declinandam suspicionem tam
insignis criminis, extradere debebatis. Nostis enim aut nosse debe-
batis, Facientem & consentientem poenâ eadem plecti: sed

latet anguis in herba, vestrum hinc cernitis subesse periculum. Hi sunt vestri Seminarium & vestri Collegii fructus, à quibus cavete vobis, Torunenses, & mature Lernam hanc malorum à cervicibus vestris excutite, si sapitis. Serpentem enim in sinu suo alere periculosissimum semper habitum fuit.

Accusat Jesuita Torunenses, quòd non considerent, quid agatur, & apud quos viros agatur, quodq; agatur de fama hominum, & quidem eorum (Jesuitas intelligit) qui nullius unquam criminis convicti sunt. O impudentiam! Retius fecisses, Jesuita, si tam hyperbolicas laudes tui Ordinis altissimo silentio involvisses.

Sic enim sub pelle Leonina asinus tuus auritus belle quieverisset: quæ ut detegatur, suadet tua hyperbole. Convicti sunt tue Sectæ homines gravissimorum criminum, tum in doctrina hereseos, tum in moribus parricidii Regum & Principum. Excidit tibi memoriâ, Mariana Jesuita doctrinam de Regibus & Principibus, vestrà virorum scilicet discretorum & gravium auctoritate accedente, occidendis, à Parlamento & Sorbona Parisiensi ut hereticam damnatam, ejusdemq; de Rege & Regis institutione Libros Tres per Carnificem, ex Decreto Parlamenti ejusdem, publicè combustos esse? Audio te musitantem, non esse hanc omnium Jesuitarum doctrinam.

Verùm audi Jesuita me probantem, vestram hanc esse omnium sententiam. Libri enim illi Mariana anno 1599. Toleti, permissu Provincialis, cum approbatione Generalis vestri Claudii Aqua-Vivæ, vestriq; in Toletana Provincia Visitatoris, in lucem editi sunt, illisq; hoc testimonium adjectum est, quòd libri isti à viris doctis & gravibus ex eodem vestro Ordine jam antè revisi approbatiq; sint; ibidemq; præfatus Provincialis hortatur seriò, ut ad præscriptam in eo formam actiones & consilia dirigantur, ex quo magnnum atq; incredibile operæ pretium sit subsequiturum.

Hujus quoq; Mariana Libros Petrus Ribadeneira Jesuita in Librorum, quos Jesuita pro suis recognoscunt, Catalogum Anno 1608 excusum asserivit, quem ibidem hoc Encomio illustravit, quòd maximo ingenio, peracri judicio, singulari memoriâ, multorum annorum studio, omne disci-

disciplinarum genus diligentissimè excoluerit, & ad S. Theologiam, raram omnium liberalium artium & Historiæ tum Ecclesiasticæ tum profanæ cognitionem, & præterea Latinæ, Græcæ, atq; Hebraicæ linguæ peritiâ adjunxerit: Romæ, in Sicilia, in Academia Parisiensi, D. Thomam Aquinatem magna cum laude publicè sit interpretatus: utpote in inveniendò acutus, in judicandò severus, in disponendò distinctus, perspicuus in explicandò, acer in disputandò. Hanc doctrinam non tantùm in genere tractavit Mariana, sed in Capite VI. libri primi ad speciem progreditur, ubi commendat Monachum Jacobum Clementem, quòd Henricum III. Regem Galliarum cultro, quem herbis noxiis medicatum manu tegebat, interfecerit; subjiciens doctrinam, quòd eodem modo ceteri quoq; Reges & Principes à subditis suis confodi aut alio modo interfici possint, dummodò parricida, priusquam factum aggrediatur, Theologos Viros eruditos & graves (quibus titulis seipso nobis ostentant) in consiliùm adhibuerit, & Theologi intentionem illius probârint. Insuper fatetur, Monachum prædictum Clementem consiliùm ejusmodi, antequam illud effectui daret, à prædictis Theologis requisivisse. An verò Henricus III. Rex Galliarum, qui Henricum Guisium, Regni Galliarum fastigium & diadema affectantem, ejusdemq; complices poenâ debitâ affectit, aliàs verò Catholicissimus fuit, Tyranni nomen, secundum horum Theologorum censuram, meritis fuerit? cujusvis, modò Jesuita professione aut saltem animo non fuerit, judicio subjicio. Addit ulterius: Sic tandem præclare in rebus humanis actum iri, si multi homines forti pectore invenirentur, pro libertate patriæ, vitæ salutisq; suæ contemptores. In VII. autem Capite Mariana docet, etiam veneno Reges & Principes à subditis servitoribusq; eorum, & aliis interfici posse, hancq; viam majoris prudentiæ & cum minori periculo conjunctam esse. Est enim, inquit Mariana lib. 1. Cap. 7. majoris est virtutis & animi, simultatem apertè exercere, & palàm in Reipub. hostem irruere, non minoris tamen prudentiæ esse, fraudi & infidiis locum captare, quod sine motu contingat, minori

certè periculo publico atq; privato. *Ex hac Mariana doctrina fluxit, quòd Jesuita Richardus Walpot socius Mariana Anglum Eduardum Squirre veneno instruxit, quòd Regina Angliæ & Effexio non edendum aut bibendum præberet, sed quo sellam tantùm ita inungeret, ut ex ejus contactu uterq; moreretur.* Hoc mo-

do, inquit Mariana, apud Reges & Principes hæ cogitationes salutares invalescent, illisq; persuasum erit, si Rempubli-
cam oppresserint, si vitiiis & foeditate intolerandi erunt, eos hac conditione vivere, ut non jure tantùm sed cum laude & gloria perimi possint.

Nec, cum duntaxat pro Tyranno habet Mariana lib. 1. Cap. 5. qui Rempublicam opprimit, sed qui Rempublicam premens vectigalia insolita populis imperat, qui sine consensu populi bellum cogit.

Necq; enim Princeps se Reipub. & singulorum Dominum arbitretur, inquit Mariana, quamvis assentatoribus id in aurem insurantibus, sed Rectorem mercede à civibus designatâ, quam augere, nisi ipsis volentibus, nefas existimabit: Thesauros tamen constituet, publicum ærarium ditabit, sine subditorum gemitu.

Hos omnes statuit Mariana, quos scilicet viri docti & graves Jesuitæ Tyrannos esse decreverint, cum laude occidi posse.

Quos autem Jesuitæ Tyrannos appellant? Num Nerones, Caligulas, Diocletianos, Maximinos, Dionysios Syracusanos? Non, sed quos illi vel hæreticos esse judicant, vel qui Diademate suo Regio, ob spem majoris incrementi Pontificiæ Ecclesiæ ex alia familia conceptam, se privari passi non sunt; quod accidit Henrico III. Galliæ Regi, quem Jesuitæ, ob pacem cum Huguenotis initam, frigidum Catholicum, & ineptum ad regimen, existimarunt: vel, qui Pontificis Romani gratiâ exciderunt; aut Jesuitarum attentatis quoquo modo contrantuntur.

Hæc est novorum Hispaniæ Apostolorum doctrina, quæ an Furi Naturæ, Gentium, Divino, conveniat, ponderent omnes, quibus æterna & Rerumpublicar. salus curæ est, doctrinamq; hanc Diabolicam, jam olim per Constantiensis & Toletani Quarti Concilii Decreta damnatam, unâ cum ejusdem

dem Professoribus, longè à se removeant. Cui licet Jesuita Cotton, in gyrum æquivocationum suarum se torquendo & circumducendo, in Gallia contradicere videtur (secundum Axioma Ribadeneire lib. I. de Principe Cap. 26. Christiana docet prudentia, dissimulatione utendum, si magna pericula timentur) Eam tamen contradictionem simulatam & æquivocam esse demonstravit Universitas Parisiensis in Fideli sua Admonitione ad Reginam & Senatores Galliaë, occasione Jesuitarum eorundemq; doctrine scriptâ & Parisiis excusâ; Cujus quoq; versipellem stylum latius persequitur ac depingit autor Libelli, cui AntiCottonis titulum fecit; Quam versutiam Cottonis persuadet vel Liber Anonymus nuper, teste Isaaco Casaubono in Epistola sua ad Frontonem Ducaem, in Angliam ad eos, qui Romano Pontifici ibidem adherent, missus, & permissu Superiorum impressus, ubi hæc verba extant: quòd P. Cotton in sua ad Reginam Galliaë Epistola, si ve modestiæ si ve brevitatis causa, vel potius temporis serviens, Marianam reliquerit indefensum; & paulò post: Eos, qui Marianam propter talem doctrinam Lutetiaë condemnarunt, sancti nominis JESU inimicos esse. O blasphemum os!

Ut autem doctrinam hanc Jesuitarum hæreticam à modò memoratis Conciliis damnatam esse, clariùs appareat, verba Eorundem hic ascribere libet. Constantiensis Concilii Decretum Sessione XV. his verbis conceptum est: Præcipuâ sollicitudine volens hæc sacrosancta Synodus ad extirpationem errorum & hæresum, in diversis Mundi partibus invalescentium, providere, sicut tenetur & ad hoc collecta est, nuper accepit, quòd nonnullæ erroneæ assertiones in Fide & bonis moribus, ac multipliciter scandalosæ, totius Reipubl. statum & ordinem subvertere molientes, dogmatizata sunt, inter quas hæc Assertio delata est: **QUILIBET** Tyrannus potest & debet licitè & meritoriè occidi per quemcunq; Vasallum suum & subditum, etiam per insidias, blanditias vel adulationes, non obstante quocunq; Juramento seu Confœderatione factis cum eo, non expectatâ sententiâ vel mandato Judicis cujuscunq;.

Adversus hunc errorem

rorem satagens hæc sancta Synodus insurgere, & ipsum funditus tol-
lere, decernit & definit, hujusmodi doctrinam erroneam esse in Fide
& in Moribus, ipsamq; tanquam scandalosam, & ad fraudes, decepti-
ones, mendacia, proditones, perjuriam, vias dantem, reprobatur & con-
demnat.

Concilii autem Toletani Quarti Cap. 24. hoc
fuit Decretum: Nullus apud nos sub præsumptione Regnum ar-
ripiat, nemo meditetur interitus Regum.

Quicumq; ex nobis
sacramentum fidei suæ temeraverit, aut Regem nece atrectaverit, aut
potestate Regni exuerit, aut præsumptione tyrannica Regni fastigi-
um usurpaverit, Anathema sit.

Hinc apparet, quantum no-
vi Doctores, qui Regum hostes, utpote Castellum, Garnetum & Gui-
nardum, ob crimen læsæ Majestatis damnatos, in censu Martyrum
collocant, à Conciliis eorundemq; Fide discesserint? Saniores fuerunt
natura instinctu Ethnici quod velex Homero Oceano sapientia Na-
turalis & Civilis Odyss. w. videre est: Ubi postquam Telemachus
Ulyssis filius, percontandi de patre suo gratiâ, navi discesserat,
Proci inierunt consilium de Telemacho interficiendo, authore & sua-
sore hujus facinoris cruentiq; consilii Antinoo, qui assumtis viginti
sociis conscensa navi in mari ei insidias noctu & interdiu struxit, ir-
rito tamen conatu.

Telemachus enim, superatis procorum in-
sidiis, domum rediit, agrè ferentibus Procis. Suasit itaq; Anti-
nous, ut Telemachus vel in agro vel ruri, vel in via, dum ex agro se
in urbem conferret, interficeretur.

Hæc crudelitas Antinoci uni
ex Procis Amphinomo displicuit, ac proinde dixit: O Amici,
non sanè ego velim interficere Telemachum. Horrendum
verè est, Regium genus necare.

Ecce Jesuita, annon Am-
phinomus Homericus Regii generis vobis observantior fuerit, qui Re-
gium genus necare, rem horrendam esse, contra Antinuum, omni ra-
tione & mente, ut vel nomen ipsius representat, exutum, vestra fa-
rina hominem, existimavit.

Sanior vobis fuit Amurathes
Turcius, qui fidem non solum Principibus & Dominis Heredita-
riis, jure subjectionis, aut submissionis suæ, debitam, verum etiam Ex-
teris jure aliquo pactiois datam, violandam, non esse, sed integrè præ-

stan-

standam, suâ ad Salvatorem nostrum, in prælio ad Varnam paludem, directâ Exclamatione, symbolum quasi constantis fidei & integritatis non fictæ, Regibus, Principibus, & aliis jure pactionis debita, nobis Christianis imirandum reliquit, Cujus verba Ribadeneira vester Socius refert in libro suo de Principe lib. 2. cap. 17. ejusque sunt tenoris: Hac sunt, JESU CHRISTE, fœdera, quæ Christiani tui mecum percussere. Per numen tuum sanctè jurarunt, datamq; sub nomine tuo fidem violarunt, perfidè DEUM suum abnegarunt: Nunc, CHRISTE, si DEUS es, ut ajunt, & nos hallucinamur, tuas measq; injurias, te quæso, ulciscere; his, qui sanctum tuum nomen nondum agnovère, violatæ fidei pœnas ostende.

Ne autem existimetis, solum Marianam hac pestilentissima hæresi infectum fuisse, considerate quæso, quid Sanderus Jesuita in libro suo de Monarchia visibili, itemq; Jesuita Emanuel Sâ in sua Institutione Confessorum doceant, in eum, quem ex Mariana allegavi, sensum.

Non ita pridem Jesuita Moguntinus Martinus Becanus prædictam Joannis Marianae doctrinam de Parricidiis Regum tenaciter defendit.

Hanc doctrinam tractat etiam libellus Jesuitarum Lugduni Anno 1591. ex præcepto Superiorum, præfixo Jesuitarum Signo, excusus, cui titulus est: De abdicatione Henrici Tertii, in quo non solum cades in Henricum III. commissa laudibus extollitur, Monachus Clemens in censum Martyrum collocatur, verum etiam omnes Regni Gallia Incola ad parricidium Regis Henrici IIII. incitantur.

Hujus quoq; farina est liber Jesuiticus, cui titulus est, Apologia pro Joanne Castello Parisiensi & pro Patribus Societatis Jesu, quam Jesuitæ ex Gallia pulsi in Belgico typis imprimi curarunt, in qua discipuli sui Joannis Castelli propositum de interimendo Rege Henrico IIII. velut heroicum & legitimum commendant, eundemq; Castellum inter Martyres numerant.

In eum quoq; sensum docet Jesuita Reinaldus, in libro suo, sub Gulielmi Rossæi nomine edito, De justa Reipublicæ Christianæ in Reges impios & hæreticos autoritate, justissimamq; Catholicorum Con-

foederatione ad repellendum Henricum Navarræum à Regno: Itemq; Jesuita Creswel in libro suo, cui Philopater titulum inscripsit; Qui omnes & quamplurimi alii Joannis Mariana doctrinam confirmant.

Hac Diabolica doctrina incitatus Castellus Regem Gallia Henricum IIII. cultro petiit, sed obstante dente non transfixit, quem postmodum novissimus Parricida Franciscus Ravaiillac transfodit.

Uterq; confessi sunt, cum de causa & occasione facinoris sui interrogarentur, doctrinam hanc Jesuitarum, ex sinu Sathana, qui ab initio fuit mendax & homicida, profectam, illis ad hoc parricidium incitamento fuisse.

Hoc in laudem Jesuitarum adijciendum censeo, quod, cum Castelli ictus, dente obstante non procederet, Inquisitores à Parlamento Deputati, qui in Collegium Jesuitarum se contulerunt, hoc ex inquisitione deprehenderint; Præceptorem Castelli Joannem Gueret Jesuitam doctrinam hanc pestilentem in Schola communiter tractasse; quo nomine, unâ cum Jesuita Alexandro Hajo, doctrinae ejusdem propugnatore, in perpetuum ex Gallia relegatus est.

Insuper etiam eodem tempore penes Jesuitam Guinardum talis liber, quem ipsemet manu sua conscripserat, deprehensus fuit, in quo docuit, Cadem in Henricum III. commissam, legitimam & laudabilem fuisse, pariq; ratione Successorem illius Henricum IIII. tum Regem Gallia, quem ille contemptim Bearnensem appellavit, interfici debere.

In quo libro etiam hæc Themata à Jesuita Guinaldo consignata erant, quæ ipsa etiamnum in Archivo Parlamenti Parisiensis habentur: 1. Quod in Nuptiis Parisiensibus Anno 1572. Henrici IIII. vitæ nulla ratio haberi sed interfici debuerit. 2. Parricidium Monachi Jacobi Clementis in Rege Henrico III. commissum, illi à Spiritu Sancto inspiratum fuisse, & hanc esse Jesuitarum sententiam & doctrinam. 3. Regni successionem à Borbonia familia in aliam transferendam esse. 4. Si mitius procedendum foret cum Henrico IIII. sum temporis Rege Gallia, Monasterio eum mancipandum esse, & loco Coronæ Regiæ consuram illi Monachalem radendam esse. 5. Si absq; vi belli Regno exui non posset, eum vel bello impari, vel a-

stuta

Stuta fraude interfici debere.

Hujus Diabolica doctrina ergo
Jesuita Joannes Guinardus 7. Januarii Anno 1595. Decreto Parlamenti Parisiensis ad laqueum condemnatus, ejusdemq; Cadaver igni combustum fuit, quem Jesuita in censum Martyrum laureâ coronâ depictum assciverunt. Eodem modo Jesuita Varade Anno

1593. Petrum Barriere incitavit, sacris Epulis insuper eum obstringens, ut Henricum IIII. Regem Gallia interficeret: quo nomine Barriere, cui res non successit, ad mortem Meloduni damnatus fuit.

Inter alia autem quamplurima memorabile est facinus Henrici Garneti in Regno Angliae Provincialis, Johannis Gerhardi, Oswaldi Tesmondi sive Gronweldii, Oldenkornii aliâs Halli dicti, & aliorum, qui operâ Catesbii, tanquam instrumenti pulverariae suae conspirationis, Regem Angliae, totamq; ejus familiam, & plurimos alios Proceres, tum Evangelicos tum Romano-Catholicos, pulvere tormentario penitus extirpare & abolere voluerunt. Dignum autem est notatu, Quod cum Catesbius, à propria sua conscientia vexatus, ex praedicto Garneto quæreretur, Annon loco meriti alicujus, indignationem DEI sit incursum, si tot innocentes Proceres & Nobiles Romano-Catholici, qui Comitibus Regni essent interfuturi, cum ceteris in aërem pulvere discussi fuerint? Garnetus hoc modo fluctuanti illius conscientiae subvenerit, illiq; responderit: Quandoquidem ex hac parte majus lucrum sit sperandum, quàm ex altera damnum sit obventurum, justum esse, ut omnes, quotquot eo in loco etiam Romano-Catholici fuerint, simul & semel pereant: prout ex Actione in Henricum Garnetum Jesuitam videre est, cui major est fides adhibenda, quàm Jesuitis, parricidas istos pro Martyribus habentibus, quibus nihil magis familiare est, quàm ut exemplo Garneti aequivoce mentiantur & decipiant: De quo Garneto historia Anglicana narrat, non prius ex illo veritatem criminis potuisse investigari ob aequivocationes, quibus uti consueverat, quàm Rex Angliae hac contra illum arte & inventionem uteretur. Juxta carcerem, in quo Garnetus collocabatur, fuit aliud conclave, pariete duntaxat distinctum, cui alius Jesuita Oldecornus, aliâs Hall dictus, mancipatus fuit.

Monitus fuit tacitè Jefuita Hall à custode carceris, in proximo Conclavi Garnetum detineri. Ea autem utriusq; Conclavis erat dispositio, ut hi bini Jefuita verba inter se commutantes à testibus eam ob rem juxta carcerem tacitè collocatis benè exaudiri & intelligi potuerint. Jefuita se solos existimantes longa serie de infelici sui instituti successu collocuti sunt; quæ ipsorum Colloquia ad Regem delata, & utriq; Jefuita postmodum objecta sunt; Qui cum Colloquia sua prodita esse animadvertent, tandem factum negare desierunt; Cumq; ex Garneto quasitum esset, quare tam obstinatè scelus suum antea negasset, respondit, Hoc sibi licere, modò in animo suo cogitet, se coram incompetenti Judice (qualem ille Regem Angliæ esse somniavit) veritatem exponere non teneri.

Si vel te solam Cæsar Augustam aliàs Saragossam dictam, Regni Arragoniæ Metropolin, Civitatem Romano-Catholicam, in medium statuerem, ut qua fide Jefuita tecum egerint, omnisq; tuæ libertatis excidii autores fuerint, in publico nobis referres, sufficeret nobis ruum de Jefuitis judicium. De qua historia videat Lector Autorem Catechismi Jefuitici Romano-Catholicum pag. 537. eum sequentibus.

Non ita pridem Bellarmini quoq; vestri Goliathi, Liber, De potestate Summi Pontificis in temporalibus super omnia hujus Mundi Imperia & Regna, Parisiis Die 26. Novembr. Anno 1610. hereseos damnatus est, cum eà annexa inhibitione, ne quis isti libro astipuletur, eundem habeat, alii communicet, aut prælo subjiciat, sub pena Criminis læsæ Majestatis, eò quòd, ut verba Decreti Parlamenti Parisiensis sonant, falsam & abominabilem doctrinam, in abolitionem supremi & immediati Magistratus, & à DEO constituta Potestatis, ad excitandas seditiones Subditorum, aversionem debita eorundem obedientiæ, ad violentas in personas & dominia Regum & Principum impressiones manuumq; injectiones, ac deniq; ad communis publicæq; pacis everisionem, directam complectatur. Talem potestatem non solum in temporalibus, verum etiam quoad reditus Pontificis, quam Bellarminus & cæteri Jefuita, Romana

Romana Aula adulatores noviq; Doctores, nobis persuadere conatur, nunquam in Polonia ab antecessoribus nostris Pontifici recognitam esse, vel Statutum SIGISMUNDI Regis Poloniae de Annatis Anno 1543. promulgatum testatur, cujus haec sunt verba: Satisfaciendo postulationibus Dominorum Consiliariorum nostrorum Secularium, & Nunciorum Terrestrium, mittemus ad Sanctum Patrem Papam petita Annatas, utne eas de Regno efferrī permittamus, sed ut remaneant pro defensione Reipub. in Regno. Quod si eas impetrare non possumus, tum jam extunc renunciare illi debemus, easdem nos neq; duros esse, neq; efferrī ulla ratione permissuros. Ubi tunc ista Pontificis Romani omnipotentia in Polonia latitabat?

Aliter nos docet Augustinus super Johannem inquitens: Per Jura Regum possessiones habentur. Si verò dixeris, Quid mihi & Regi? noli jam dicere possessiones tuas, quia ad ipsa Jura, quibus possessiones possidentur, renunciasti. Nam secundum Jus Imperatorum possides terrena: tolle Imperatorum Jura; quis audeat dicere, Mea est illa villa, aut, meus est iste servus, aut, mea est ista domus.

Aliter quoq; nos docet Bernhardus ad Eugenium Pontificem: Apostolis interdicitur dominatio, indicitur ministratio.

Nec illud tibi dare, quod non habuit, Petrus potuit; Argentum, inquit, non est mihi: quod habuit, hoc dedit, scilicet sollicitudinem super Ecclesias, non dominationem. Disce, ministerium tibi impostum, non dominium datum; disce, sarculo tibi opus esse, non sceptro.

Non monstrabitur, ubi aliquando quispiam Apostolorum sederit Judex hominum, aut diversorum terminorum, aut distributor terrarum: (NB Jesuita) Stetisse lego Apostolos judicandos; sedisse judicantes non lego. In eandem quoq; notam canit Chrysostronus Homil. 21. Principes Mundi

ideo constituuntur, ut dominantur Minoribus: Principes Ecclesiae sunt, ut serviant minoribus.

Hac doctrina SS. Patrum longè à vestra haeresi diversa est, utpote, qui Pontifici Romano Jus instituendi ac deponendi Imperatores, Reges ac Principes; itemq; Monarchiam Spiritualem & Temporalem

poralem in omnibus Regnis & Provinciis totius Mundi, contra mentem vel ipsorum Pontificam Romanorum, qui Romam & patrimonium suum non Jure aliquo Vicariatus, sed ex donatione Constantini se tenere gloriantur, ascribitis, idq; pro Articulo Fidei haberi, ac fastum & arrogantiam GREGORII VII. antea dicti Hildebrandi, pro Lege observari vultis, quem Platina, in ejusdem Vita, sic loquentem introducit: Agite Apostolorum Principes, & vestra autoritate, quod dixi, confirmate, ut omnes nunc demum intelligant, NOS, NOS Imperia, Regna, Principatus, & quicquid habere Mortales possunt, auferre & dare posse.

Ite & gloriamini, vestri Ordinis homines nullius unquam criminis convictos esse. Nescitis forte, quid sit, criminis convinci, cum, licet convicti sapè fueritis, impudenter tamen criminis vos convictos esse negatis. Non vestri hoc est arbitrii, sed Judicis, qui causam diligenter investigat, Reumq; mediante Decreto ex testimoniis & ex ipsa Rei confessione criminis convincit, & ad pœnas condemnat: Aliàs si in vestro arbitrio convictionis interpretatio posita esset, nunquam illa equivocationis vestra elusionem effugeret. Nonne Decreto Parlamenti & Sorbonæ Parisiensis, quotquot vestrum in Gallia fuère, convicti estis, quòd, ut verbis Pyramidi incisis utar, sitis corruptores Juventutis, pacis publicæ perturbatores, hostes Regis & Status Regni Galliae qui nuper, abominandis sceleribus pietatis nomen obtinentes, populariter docuistis Unctos DOMINI, vivas Majestatis ejus imagines, occidere; Item, quòd sitis hominum genus novæ ac maleficæ superstitionis, qui Rempublicam turbant, quorum instinctu piacularis adolescens, Scholâ impiâ, malisq; magistris, Sotericum, eheu! nomen usurpantibus, usus, ac perniciosissima factionis hæresi pestiferâ imbutus, dirum facinus instituerat. Hæc modò dicta adjicere libuit propter hyperbolen Ordini vestro falsò adscriptam, ut, quid intra curtem vestram lateat, omnibus constet.

Nunc filium Orationis tuæ, Jesuita, ulterius sequar. Sic
ais: Affirmatis, Torunenses, Tempia, Scholas & Xenodochia

chia jurisdictioni vestræ subtrahi; sed quæ sint illa Templa, quæ Scholæ, quæ Xenodochia, ostendere non potestis: Nullum in Templum, nullam in Scholam, quæ ad jus vestrum pertineat, Jesuitæ involarunt. De Xenodochiis nihil in Literis Senatus Torunensis continetur. De Templo & Schola mirum quod Jesuita apertam veritatem negare ausit.

Omnium oculis patet, Jesuitas Templum D. Joannis & Scholam Civitatis hereditariam occupasse.

Ut autem Jesuita glaucoma lectori objiciat, negat, suæ Sectæ homines Templum & Scholam adesq; Parochiales malâ fide & vi occupasse, sed magna voluntate Parochi, penes quem jus erat, ad ea invitatos esse.

Fraudem hic vestram detegere omninò cogor.

Ostendam, Jesuita, Vos tum temporis, cum Torunenses adhuc essent in possessione Templi D. Joannis, ibidemq; exercitia Religionis suæ Evangelicæ celebrarent, Scholâq; adibus Parochialibus adjacente, juventutis suæ instituendæ causâ, uterentur, dolo malo egisse, ut ades Parochiales, Templum & Schola Civitatis hereditaria vestro Collegio & Ordini incorporarentur: Quod si ostendero, planum jam erit colligere, non Parochi voluntate Vos ad Templum, ades Parochiales, & Scholam invitatos esse, sed vos asturè & fraudulentè jam apud Reverendissimum Episcopum Culmensem KOSTKA laborasse, ut vestro Collegio ista omnia addicerentur.

Ostendite Foundationem Vestram, quam surreptitio modo à prædicto Episcopo Culmensi KOSTKA, qui Jus fundandi vestrum Collegium in Civitate Torunensi non habuit, obtinuitis, cum qua, durante Processu cum Plebano, in lucem prodire metuebatis, ne Torunenses fraudes vestras olfacerent, vestro instinctu, Vobis bono, Processum à Marcovio intentatum fuisse. Quia verò Fundatio ista Radziniensibus Actis à vobis insinuata est, ad eam Vos, Illustres Senatores & Equites Poloni, remitto, ex qua integrum est vobis intelligere Jesuitici spiritus omni fronte carentem astutiam.

O si, Markowski, viveres, aliud testareris, qui in faciem Lascio & cæteris Jesuitis, ut ex Torunensibus audiavi, Deputatis ex Ordinibus Civitatis Torunensis præsentibus, cum tibi De-

putati ostenderent, Iesuitas Privilegium in tergum Civitatis & tuum obtinuisse, & Privilegii Copiam demonstrarent, dicere non erubuis-
sti, Iesuitas tecum mala fide egisse, & Recognitionem quandam tuam privatam à te per vim extorsisse: Unde factum, ut Deputati ex
Ordinibus Civitatis Te ejectum vicissim volentem & annuentem in
integrum restituerent. Quid mihi respondebis, Iesuita? Nonne
Fundatio ipsa, quæ aures vestras Myde antea latentes nunc aperte
nobis conspiciendas præbet, vos mendacii convincit, Vos non Paro-
chi voluntate invitatos esse, sed Vos, antequam Parochus possessio-
nis Templi & Scholæ obrinendæ spem ullam concepisset, Parochi
tanquam ministri vestri operâ subdolè abusos esse? Sed po-
sito, non concesso, Parochum Torunensem Markowski vos invi-
tasse: Ad quid vos Iesuitas invitavit? Ipse pro me respon-
des, quòd ipsi magis allibuerit Iesuitis, quàm aliis hominibus, in au-
xilium Ecclesiæ suæ uti. Ah! quantum discessistis, Iesuitæ, ab
intentione Plebani. Ille vos binos duntaxat, unum Concionum
habendarum, alterum Confessionis audiendæ gratiâ, in auxilium Ec-
clesiæ suæ invitavit; Vos illum contra jus hospitii Parochialibus
ædibus privastis, Vos sollicitè egistis, ut Templi possessio ejusdemque
Claves vobis assignarentur: Ille ut Parochus investitus est; Vos
autem, ut Parochi nomen evanesceret, & Vicarii nomen assumeret,
Vobisq; jus & titulus Parochi ascriberetur, ac possessio Parochiæ ve-
stra esset, Vosq; ipsi potestatem Vicarii Parochi perpetui constituen-
di haberetis, Privilegio vobis caveri curastis, eoq; ipso ostendistis,
Vos, secundum Privilegium vestrum, ad malam informationem ob-
tentum, esse Parochos, & qui Vos in auxilium vocavit, esse ve-
strum Vicarium. Quid autem, Iesuita, ad hæc respondes;
Plebanum, qui Ius Personale tum habuit in Templo & Domo Pa-
rochiali, tibi Ius Reale, quod tu tibi usurpas, concedere non potuif-
se, cum Ius ipsius Plebanale morte ipsius extinctum sit? Quod
enim juris alter non habet, alteri dare nequit: Cur post mortem
illius non ceditis Domo Parochiali moderno Plebano, qui, ut Fa-
bricius vester questus est in subsequenti Literis, vobis nunquam
affectus, vestroq; auxilio non indiget. Ad

Ad Objectionem, quam Torunenses vobis opponunt, Iniquum esse, Parochiam à Majoribus fundatam & amplissima dote ornatam in Collegium Jesuiticum permutari, ita respondes, Posse videri iniquum, si Jesuitæ ex ista dote & bonis Parochiæ quicquam ad se averterent: sed non posse docere Torunenses, unum teruncium ex hisce bonis ad Jesuitas pervenisse. Sed quis non animadvertit vestram subtilem agendi dispositionem? Annon Privilegio vobis hoc datum est, ut transfuso in Jesuitas Jure Regio Patronatus, Vos sitis Parochi, & habeatis potestatem constituendi Vicarii Parochi perpetui? qui alius procul dubio futurus non est, quam unus ex creaturis vestris, qui etsi templi & dotis Ecclesiæ fructuum percipiendorum, vigore istius Privilegii, facultatem habere debeat, procul dubio eousq; tantum, quousq; vobis & Provinciali vestro visum fuerit, eum ex culina vestra canes alieni vix pinguescant: tamen quis non videt, vobis eoipso, dum loco Plebani potestas Vicarii constituendi in vestro arbitrio esse debeat, plenam cum omnibus bonis Ecclesiæ disponendi datam esse potestatem, & Vicarium à vestro arbitrio dependere oportere? Sicne Templum D. Joannis ab antecessoribus Torunensium fundatum, ut Collegium Jesuiticum sit Parochus; ille verò, qui fructus Ecclesiæ percipit, sit Vicarius? Hæccine Torunensium, Ecclesiam pauperem dotantium, fuit mens, ut & dispositio templi & dotis ejusdem sit sub Jesuitica potestate? Neutiquam. Sed ejus vos estis spiritus, ut ad dispositionem vestram omnia jura licet sanctissima flecti oporteat; vestri semper fuit instituti, non religionem sed regionem vestram amplificare, quamvis sub specie cujusdam religiosa conscientia fingatis, quando vobis Parochia aliqua attribuitur, laborem vos duntaxat, non commodum, querere. Testem appellatis Vilnensem Ecclesiam & Cracoviensem, quibus ita præsumt Jesuitæ, ut tamen Parochus cum suis Sacerdotibus sua commoda habeat. Sic vos quidem simpliciores dementare & foro uti consuestis ad tempus, maxime cum in Polonia aures vestras asininas adhuc in apricum erigere metuatis, Interim latet anguis in herba.

Nonne tempore Pontificis

D

Grego-

Gregorii XIII. Jesuitæ hoc egerunt apud prædictum Pontificem, ut Monasterium extra Urbem Romam situm, D. Paulo consecratum, Monachis Ordinis S. Benedicti competens, sibi cum omnibus ejusdem attinentiis, Monachis inde ejectis, concederet, eò quòd Monachi inordinate viverent; id quod facile etiam à Pontifice illo impetrarunt.

Verùm cum Monasterium istud Bullâ Pontificis subnixi Jesuitæ ingrederentur, possessionis ejusdem occupanda ergò, ita à Monachis plagis excepti sunt, ut omnis illis spes & voluntas Monasterii istius occupandi excideret: Quo nomine Jesuitæ coram Pontifice prædicto Processum Monachis intenterunt, sed mors Pontificis Gregorii XIII. litis decisionem interrupit: Postmodum cum apud Sixtum V. qui Jesuitarum monetam adulterinam benè noverat, Processum Jesuitæ reassumerent, Decretum ejusmodi intercessit, Monachos, propter vitæ inordinatæ rationes, non è Monasterio ejiciendos, sed reformandos esse.

Vides, Jesuitæ, quàm observans fuerit Sixtus V. Pontifex antiquarum Foundationum, quas vos penitus eversas cupitis; nec mirum, cum inde Regio Vestra amplificetur.

Nonne Jesuitæ apud Pontificem Clementem VIII sollicitè egerunt, ut Monasterium Carthusianorum Lucernensium ipsis donaret, eò quòd pauci numero Monachi parumq; Ecclesiæ utiles ibidem viverent? Verùm Cardinalis Dessat Gallus tantum effecit apud Pontificem, ut Carthusiani circa possessionem Monasterii, quod procul dubio amplissimam habet dotem, conservarentur, & Jesuitæ repulsam paterentur; eòq; adducti sunt Carthusiani, ut in Generali suo Conventu concluderent, perpetuis temporibus in Monasteria ipsorum nullum Jesuitam recipi debere.

Eodem planè exemplo Antverpiæ, cum Comes de Fuentes eandem gubernaret, Jesuitæ Monasterium Carmelitarum impetrarunt, prætendentes Monachorum paucitatem; Verùm, cum Literis suis patentibus suffulti Monasterium ingressi essent, & Priori ac toti Conventui intencionem suam de occupando Monasterio indicassent, per Monachos vi ejecti sunt.

Nonne in Belgio plus quàm viginti quinq; Monasteria Ordinis Præmonstratensis, & plus quàm triginta millia librarum pensionis annua,

Mona-

Monachis Præmonstratensibus olim competentia, ad vos per fas & nefas pertraxistis? Nonne in Gallia Præposituram S. Salvatori, & in Provincia Languedoc S. Cosmo consecratam, & alias quamplurimas, quarum pensiones annuæ Quinquaginta millia Coronatorum excedunt, vestro Collegio addici curastis? Nonne Abbatem Bellebranchensem in Ducatu Mainensi Ordinis Cisterciensis cum toto suo Clero Monasterio & prædiis ad id pertinentibus, contra votum vestrum paupertatis, exuere cogitastis, impetratis ad hoc à Pontifice Romano & Henrico IIII. Galliarum Rege Privilegiis? Verum non cessit vestræ libidini Abbas, sed Doctorem Theologie defendendi sui Iuris causâ ad Regem ablegavit versus Fontambleau, quem cum Pater vester Cotton interrogaret; Num Executionis Bullarum & Privilegiorum suorum impediendæ ergò illuc venisset? Ubi & quibus ex authoribus hoc didicerit, Pontifici & Regi Galliæ, quorum uterq; Abbatem & Conventum Monasterio cedere, illudq; Iesuitis deoccupare, mandavit, non esse obtemperandum? Respondit acutè vestro Cottoni, se id didicisse ex authoribus & libris istis, ex quibus Iesuitæ hanc doctrinam hausserunt, quòd illis aliorum hominum facultates & prædia absq; ullo jure & titulo rapere, & veros legitimosq; Successores & possessores possessione eorundem defraudare liceat.

Nonne virorum Illustrium filiis propterea insidiamini, eosq; inuassam Societatis vestræ allicere nitimini, ut amplissimarum hereditatum fiat successores? cuius rei vestigia non necessarium est longè petere. Nonne astutè Illustrissimo olim Episcopo Cracoviensi non contemnendam partem suorum reddituum, cum ille, non benè supputatis suis rationibus, rem exiguam à vobis peti existimaret, ipsi ac futuris ejusdem Successoribus intercipere cogitastis? Non putatis fortè, rem hanc, quid cum Recognitione illius vobis datâ actum sit, toti Regno esse notissimam. Eja gratulor vobis, quòd sub specie simplicitatis vestræ, qua laborem in vos recipere, commoda autem aliis relinquere simulatis, artem Cabalam, aurum & argentum, Monasteria, & Prædia, & innumeras pensiones annuas pi-

scandi, egregiè didiceritis; mirum, quòd hæc res cæteris Ordinibus non succedat. Sed quis infinita ejusmodi Jesuiticæ piscaturæ exempla hisce pagellis referret? Remitto Lectorem ad Examen Jesuiticæ doctrinæ & vitæ Parisiis, & ad Discursum de Jesuitica conscientia, Hanovæ Anno 1611 impressum. Eodem procul dubio modo procederent Jesuitæ cum Parocho Torunensi, si pedem, quòd absit, Torunii fixius collocarent, & nò eum patrocinio Torunensium tutum esse animadvertèrent.

Sed inquit Jesuita, quid hoc ad vos, Torunenses? Nulum in Templum, nullam in Scholam, quæ quidem ad jus vestrum pertineat, Jesuitæ involarunt. Hic attentus Lector observet, non negare planè Jesuitam, Socios suos aliena Tempia & Scholas ad se rapere, sed tantùm inficias ire, ea Jesuitas ad se pertraxisse, quæ ad jus Torunensium pertineant. Non displicebit fortè Torunensibus, quòd eorum Privilegium à Serenissimis Poloniæ Regibus ipsis, ob dotem Templo collatam, indultum, maxime cùm illud Nobis, tum temporis Nunciis in Comitibus Regni, descriptum communicarint, hæc adscribendum duxerim, quòd hujus est de verbo ad verbum tenoris.

SIGNIFICAMUS &c. Quia intelligentes inopiã Ecclesiæ Parochialis tituli S. Joãnis Baptistæ in Civitate Torunensi, Juris Patronatus nostri, annuentesq; votis & petitionibus Famosorũ Proconsulum & Consulũ Torunensium, Ecclesiam ipsam ejusq; fundum augere, & privatis eorũ fortunis eam dotare volentium, præsertim verò providere cupientes, ut Rector Ejusdem Ecclesiæ Ministriq; pro tempore existentes competentiorẽ victus habeant provisionem, Eisdem Proconsulibus & Consulibus pro tempore existentibus, de certa scientia & liberalitate Regiis nostris, in spem prædictæ Dotationis per eos adaugendæ, Ecclesiæ prædictæ Jus Patronatus & præsentandi alternatis vicibus in eadem ipsa Ecclesia nobiscum & cum Successoribus nostris per ipsos & eorum Successores æviternè habendum,
dan-

dandum, donandum & conferendum duximus, damusq; donamus & conferimus presentibus in perpetuum. Quocirca volumus, decernimus & statuimus perpetuo, ut dum Ecclesia ipsa per cessum aut decessum pro tempore vacaverit, totiens Nos pro una absq; ipsis Proconsulibus & Consulibus, & similiter ipsi Proconsules & Consules absq; consensu nostro, pro sua alternata, vicibus, personas ad dictam Ecclesiam Loci Ordinario presentare debebimus & presentabunt. Quam Donationem, Decretum, Voluntatem & Statutum nostrum decernimus perpetuo duraturum valiturumq; per Nos & Successores nostros æviterne observandum, tenore presentium mediante.

Ecce, Iesuita, probavi, Torunenses habere Jus Patronatus cum Sacra Regia Majestate commune. Ubi nunc tua trophæa? Si Torunenses habent Jus Patronatus commune cum S. R. Majestate, cur illud non ostenditur? Doceant hoc Torunenses, & vicerunt. Hæc Iesuita. Certasti cum Torunensibus de subalternato Patronatus Jure, deposito certo pignore, nimirum lucro & victoriâ causa. Cede itaq; cum tuis mala fidei possessoribus Templo Domoq; Parochiali, vigore tue propriæ obligationis, aut nisi cedere volueris, Torunenses, vos appello, herbam, quam Iesuita vobis porrexerunt, apprehendite. In hujus Privilegii usu & possessione Civitas Torunensis hucusq; fuit: Quemadmodum & Modernus Parochus à Civitate Torunensi, cum jam Iesuita Privilegium suum obtinuissent, Illustrissimo & Reverendissimo Domino Episcopo Culmensi presentatus, & ab eodem confirmatus est: Quod ipsum cum vos Iesuita animadverteritis Privilegio vestro repugnare, nomine vestro Iesuita quidam Calisiensis Petrus Fabricius ad Senatorem quendam hujus Regni, qui eas Literas mihi legendas præbuit, inter alia sic scripsit:

Pro Scholis Torunii aperiendis, plurimi ex Nobilibus instant penè quotidie apud Nos; verum ipsos negocium agere cum Civibus jubemus, de quo etiam Illustr. Dom. Vestra mentem libenter cognosce-

gnoscerem.

An verò designabuntur aliqui ad istarum cognitionem caussarum Commissarii? Sanè sicut in priori ita & in posteriori negotio nil nisi majorem DEI gloriam quærimus (cui rei nos dicavimus) Ecclesiæ S. incrementum, proximorum salutem & perfectionem.

Verùm Dominum Parochum Torunensem minùs habemus nobis affectum seu benevolum; qui agere & loqui subinde contra nos haud cessat, ut exturbare nostros è Templo videatur velle, conversationem suam cum PP. Dominicanis potiùs habens, quàm nobiscum. Obsecro, velit Illustr. Dom. Vestra efficere, ut Reverendissimus Dominus Episcopus conservet nobis Ius Patronatus nostrum, Correctione ejus aliqua facta, seu Cautione data, ob Beneficium huic Parocho collatum.

His puto me jam ostendisse ad oculum usq̃, non tantùm Iesuitas mala fide cum Plebano egisse, verùm etiam vobis, Torunenses, Templum D. Joannis, aedesq̃ Parochiales, super quibus Iura Patronatus æviternis temporibus vobis competunt, quantum in illis fuit, intercipere voluisse.

De administratione Bonorum Ecclesiæ D. Joannis sic Parochus, Capitulum Culmsehense, & Reverendissimus cum temporis Episcopus Culmensis cum Torunensibus contraxit, ut exactis Viginti Annis sese mutuò subsequentiibus vel hancipsam administrationem in ea, quæ ab ipsis Arrenda loco promissa est, Summâ, retineant, vel de novo inter illos conveniatur, vel si conveniri non poterit, perpetuâ administratione ad rationes Reverendissimo Ordinario Loci præstandas, proventus omnes ipsi obtineant. Hæc Transactio ab Episcopo Culmensi & Capitulo Culmseensi in vim perpetui roboris confirmata, à Iesuitis eoipso vitata est, quòd illi Templum Parochiale Collegio suo Iesuitico incorporari fecerunt, eoq̃ ipso Iurisdictioni Episcopi Culmensis Capituliq̃ Culmsehensis illud cum omni dote ejusdem exemerunt, & potestati Provincialis ac Generalis sui subjecerunt: Plebano, à S. R. Majestate vel à Torunensibus alternatis vicibus presentando, perceptionem reddituum & fructuum dotis Ecclesiæ interverterunt, suoq̃ Vicario assignatam esse volue-

voluerunt: Ac incorporatione Templi ejusdemq; dotis Ordini Jesu-
itico facta, administrationem ejusdem perpetuam, Torunensibus vi-
gore Transactionis predicta competentem, intercipere conati sunt.

Videtur, o boni viri Jesuita, quam vos sapissimè in hanc Regulam
impingatis, Mendacem oportet esse memorem, & quantopere vos a-
equivocationibus vestris, dictorum vestrorum immemores, frustra ve-
stram malitiam palliare annuitamini.

Omnia in unum chaos
misceri & confundi oportet, si ita Jesuitis placet.

Quis vobis Je-
suitis imposterum aliquid negantibus fidem adhibebit? cum tam aper-
tè sed equivocè, quod apud vos artis est, mentiamini.

Duro
quidem vocabulo contra vos utor: Sed cum Oratio vestro nomine
conscripta non erubescat Torunenses aliquoties impudentia & men-
dacii apertè accusare, non videor vobis, jure talionis in vos retor-
to, facere injuriam. Ubi nunc vestra praconia & triumpho? Non
potestis ostendere, boni viri, aliquid hoc in genere à Je-
suitis peccatum esse.

Scilicet, si vestris equivocationibus fides
haberetur: De qua arte equivocè mentiendi tractat prolixè Toletus
vester Socius lib. 4. Instr. Sacerd. cap. 21. sic inquires: Si crimen
omnino occultum est, de quo quis interrogatur, tunc interrogatū equi-
vocatione uti posse, Nescio, intelligendo intra se, ut dicam tibi; vel,
Non feci, intelligendo, Nunc non feci, vel simile: Itemq; Gregor.
de Valentia Tomo 3. disp. 5. q. 13. de Reo: Quandocumq;
ait, iniqua interrogatio fit, etiamsi juramentum accesserit, nullum
tamen committetur perjurium, quamvis juramento affirmet alium
aliquem sensum, verum alienum ab interrogatione, talis non men-
titur, nec vanè usurpat nomen DEI, siquidem ad se vel sua tuen-
dum id facit.

Sic Campianus Jesuita in Epistola sua ad
Consiliarios Reginae Angliae Anno 1583. Treveris impressa do-
cet: Loquendum est tibi cum aliis, affirmandum juramento, quod
ceteri affirmant, Etiamsi animo longè aliter opineris, etiamsi Con-
scientiâ contrarium planè senseris.

Hanc doctrinam vestram
Navarrus Azpilcueta, doctrinae vestrae patronus, super quodam
insigni facto S. Francisci, Latronem praterisse (per manicam sci-
lices

licet suam subintelligendo) coram apparitoribus Magistratus eundem Latronem insequentibus negantis, fundatam esse in c. humane aures 22. q. 5. gloriatur.

Sed annon Equivocationem vestram super facto Apostoli Petri, Christum coram servitoribus Caiphæ & ancilla, etiam interposito juramento, abnegantis, fundatam esse rectius quis dixerit? Nempe enim Apostolus Petrus, secundum doctrinam vestram, illis, qui nec Judices Petri erant, nec ullam legitimam interrogandi causam habuerunt, veritatem, se scilicet Christum nosse, exponere non tenebatur, & nihilominus tacitum hunc intellectum in sua mente habebat, quod Christum nosset, sed non ea intentione, ut hoc ipsum Caiphæ servitoribus & ancilla revelaret. Quid verò de hac negatione Petri Augustinus contra Mendac. ad Cresc. Cap. 6. sentit? Petrus inquit, intus veritatem tenebat, sed foris mendacium proferebat. Item in Tract. suo de Mendacio Cap. 3. quod Petri lachrymæ potiùs, quàm negatio sit imitanda. Videte boni Viri, quomodo Equivocationes vestras Augustinus Mendaciorum titulo excipiat & ornet. Dignum patellâ vestrâ operculum.

De Templis, quæ Torunenses possident, non est vestrum, Jesuita, cum Torunensibus expostulare, nec meum est illorum Jura pacificè possessa defendere, aut eorum nomine aniles vobiscum rixas frustrâ terere: Sufficit, illos Tempia ex Antecessoribus suis possidere, & ibidem Religionem Evangelicam à D. Sigismundo Augusto Rege & hærede Regni Polonia, cæterisque Serenissimis Regibus approbatam, Confæderationeq; totius Regni, contra quam Vos canum latrantium more blateratis, confirmatam, ex Privilegiis Regiis exercere: Non est vestrum ex Gallia relegatorum, statum & Religionem Civitatis Torunensis immutare: hoc potiùs agite, ut maculam Ordini vestro justissimè, tam ratione hæreseos, quàm ratione parricidiorum Regum & Principum, aspersam spongiâ emendationis vitæ & doctrinæ abstergatis.

Non videtis manticæ, quod à tergo est; Vestra curate, nec in alienam messem falcem mittite. Sed Curiositatem vestram & hoc representat, quod impuden-

ter fingitis, Romano-Catholicos odio religionis nec ad Jus Civitatis nec ad Opificia à Torunensibus admitti; Pauperes, qui in Nosocomiis aluntur, ad Evangelicam religionem compelli. Contrarium Civēs & Pauperes Romano-Catholici, quorum magna Torunii est in Nosocomiis copia, loquentur, & vos falsitatis apertè arguent. In vos hæc quadrant, qui Posnanicæ & Warsaviæ eò rem deduxistis, ut nullis Evangelicis Jus Civitatis concedatur: Circumeat, quicumq; voluerit, Nosocomia pauperum, inveniet, plerosq; pauperes in illis Romano-Catholicos esse, & ex liberalitate Civium ali & sustentari: Ostendite mihi, Jesuita, vel unicum in toto Regno Nosocomium, ubi vestro imperio res aguntur, in quo Evangelici locum habeant, & à Romano-Catholicis sustententur.

Quòd autem Torunenses familiam suam Templum Parochiale adire prohibent, si faciunt, sanè rectè faciunt. Memini enim me audire, ancillas Civium Confessiones vestras ut plurimum ex certis causis avertari, & Patrum Dominicanorum modestiam vobis anteferre, eò quòd aures vestras titillatione & pruritu quarundam Questionum, vestro Ordini non convenientium, ac secundum normam Cardinalis Francisci à Dietrichstain in Confessionibus audiendis erecti Speculi, multà obscenitate referti, Olomucii in Moravia à Georgio Handl Anno 1606. impressi (in cujus praxi diligentique in peccata occulta, ab illis ne cogitata quidem unquam, inquisitione, Vos nimium scrupulosos esse Ancilla Torunensium conqueruntur) conceptarum, delibutas reddatis, cum summo piarum aurium scandalo.

Quòd ad Actus Processionum attinet, de quibus tu multa garris, sic tibi respondent Torunenses ipsimet in Reprotestatione sua Radzini nuper Actis insinuata, Se pompam solennem Processionum Plebano intra metas & terminos consuetos nunquam interdixisse, multò minùs Eam, ut tu impurum os allegas, ore impuro & incesto lacerasse, sed quenq; Religione sua intra suos limites liberè uti permittere: Quòd autem Vobis Jesuitis vestrisq; Scholaribus per Urbem spaciari non concedant, id fieri non Religi-

onis impedienda ergo; cum vobis Torunio absentibus salva nihilo-
minus Religio Romano-Catholica & fuerit & esse possit; sed pu-
blici Juris causâ. Vident Torunenses, Vos, quibus nulla Col-
legii vestri fundatio in Civitate Torunensi competit, per vim Vobis
Jus quoddam foundationis ascribere, litisq; occasione, velut Larum
piscibus, inhiare, ut, si vel minima alicui ex Nobili Juventute, Scho-
laribus vestris causam tumultui dantibus, illata fuerit à quoquam
injuria, ansam habeatis contra Torunenses declamandi, Tribūnicias
Conciones habendi, ad arma concitandi eos, qui vestra factionis
sunt, Quod egregiè nuper comprobastis. Nil egerunt amplius
Torunenses, quam ut, quia monitionibus præviis, de intermittenda
Proceſsione in foro publico Civitatis inusitata, apud Vos & Pleba-
nam, cujus operâ hac in parte abusi estis, & ille metu vestri ali-
quid vobis indulgere coactus fuit, nihil profecerant, aditus ad forum
publicum catenâ præcluderetur: Vos autem præfracto animo in bar-
bam, ut ajunt, Civitatis ad catenam usq; processionallyter progressi
estis, ibidemq; catenam per Scholares vestros amovere nixi, sed bonis
modis remoti Protestationem satis prolixam legi curastis, parati ad
causam, & tumultum excitandum, accedentes. Nullum ibi tur-
barum vel tumultus indicium intercessit; quod vel NOVA vestra
TORUNENSIA tacitè comprobant, Ubi Scholares Parochiales
suo ordine dispositos retrò per Aedituum (quem ab uno ex Consuli-
bus plagis exceptum esse, vel ipso Aedituo teste falso asseritis) redu-
ctos in Templum rediisse affirmatis: quem ordinem interruptum fo-
re, si tumultus aliquis intercessisset, quis non videt? Quan-
tas autem calumnias de Torunensibus disseminastis, & quàm acer-
bè eosdem tractastis in vestris illis NOVIS TORUNENSIBUS?
Qui Ea legit, mirari satis non potest vestram impudentiam, & sum-
mam Torunensium patientiam. Magistratus tum fuit in Con-
siliis publicis in Prætorio: Vos autem fingitis, ipsummet Proconsulem
& ex Consulibus nonnullos tumultui interfuisse, & acclamationibus suis
incitasse populum ad eadem & sanguinis profusionem. Quis non intel-
ligit hoc esse figmentum? Si enim Proconsul eam animi sui signifi-
catio-

cationem multitudini ostenderet, jamdudum de vobis, Jesuita, actum
fuisse. Pudeat vos hujus mendacii, cujus in Protestatione sua,
à vobis itidem facta formataq̄, Plebanus mentionem facere ausus non
est. Alterum & quidem crassum figmentum in NOVIS vestris
fuit, Opifices cum securibus, malleis, pugionibus, fustibus, lapidibus
accurrisse, & quendam Presbyterum ex Ordine Dominicanorum stri-
cto pugione modo non interfecisse. Quam Tragœdiam, à vo-
bis in odium Civitatis Torunensis fictam, Plebanus in Protestatio-
ne sua in Comœdiam & latam Catastrophen convertit. At
enim, se cum Cantu, expeditâ Protestationis lectione, à catena ad
Ecclesiam reversum esse: quem Cantum Plebani tùm à catena rece-
dentis hunc fuisse accepi.

Wadymyż w hyscy wesełi! Jąko w niebie Anieli.

Czegosmy bo sukali! Czegosmy doczekali. Alleluja.

Quòd si pugiones, mallei, lateres, secures, fustes, lapides, aut tale
quid intercessisset, quis non animadvertit, Plebanum & Vos Jesui-
tas Cantus fuisse oblituros? Sed videmini nacti esse occasionem
agrè faciendi Torunensibus falsâ vestrâ NOVORUM mendacissi-
morum narratione. Videte sub calcem hujus Orationis meæ,
quid Torunenses in sua Reprotestatione Radzini insinuatâ ad ve-
stram Protestationem respondeant, quam publici juris facere volui,
ne mendacia vestra, quæ aliàs fertilia esse solent, animos rectè de
Torunensibus sentientium præoccupent, illisq̄ injustam invidiam con-
cilient.

Minaris, Jesuita, te alia commemorare, eadem-
que amplificando ostendere posse, quòd Torunenses nihil
aliud agant, quàm ut quacunq̄ tandem ratione Rom-
ano-Catholicam Religionem opprimant. Non puto, te
Torunensibus ita benè cupere, ut, si quæ noffes, ea in honorem ipso-
rum reticeres, cum hactenus nihil aliud egeris, quàm ut crassis men-
daciis illos aggravares, & teipsum illis involveres.

Ad ALTERUM CAPUT, quod ex Literis To-
runensium de Domo Parochiali seorsivè tibi refutandum proposuisti,
jam à me responsum est, cum Domus Parochialis eodem, quo Tem-

plum, jure nitatur.

Non possum autem sicco pede transire vestram de Confirmatione S. R. Majestatis & Episcopi presumptionem. Estlo, Vobis à S. R. Majestate concessum esse Privilegium: Sed nec ipsi negare potestis, Torunensium Privilegium esse prius & antiquius, quod etiam Decreto S. R. Majestatis confirmatum est, in quo hæc Clausula continetur, quod excepta possessione cessa Plebano, cætera Torunensium Jura super Templo ejusdemq; attinentis salva esse debeant.

Vides, Jesuita, Privilegium vestrum, cujus ipsi Correctionem postulatis, utpote ad male narrata obtentum, consistere non posse.

Non incusant Torunenses S. R. Majestatem, quæ tenacem omnium Privilegiorum Civitatum memoriam habere nequit, sed vos incusant, qui in tergum Civitatis Privilegia ejusdem eversa vestraeq; libidini exposita esse cupitis.

De Confirmatione Episcopi totus dubito. Putasne, Jesuita, Reverendissimum Episcopum, in tui gratiam, manus & Sigilli sui totiusq; Capituli fidei derogaturum.

Aliam ego de fide Reverendissimorum Episcoporum concepi existimationem: & si quid tale intercessisset, demonstravi supra, contra datam fidem, & Transactionem scriptis conceptam perpetuam, Sigillo Reverendissimi Episcopi & Venerabilis Capituli Culmschensis munitam, attentata vestra nullius esse momenti. Memini vos eo de negotio apud Capitulum Culmschense egisse, quod, pro singulari sua prudentia, animadvertens, Episcopo Loci & Sibi Spiritualem jurisdictionem super Templo ejusdemq; attinentis per Privilegium vestrum intercipi, repulsam vos pati jusit.

Quæris, Jesuita, quid intersit Torunensium, quod Parochus Ecclesiam suam hoc vel illo modo administrat? An non liceat illi facere, quod ex re & commodo Ecclesie suæ illi esse videtur? Jam autè tibi respondi, non licuisse Markowio Plebano, ut Jus reale vobis abscederet super Templo, & quidem perpetuum, quod ipse non habuit, cum ipsemet usumfructum duntaxat Parochie atq; ita Jus personale ad vitam habuerit, & Juri Patronatus Civitatis hoc è diametro repugnet, utpote cum Markovio defuncto Jus presentandi Plebani ad Torunenses vigore Juris subalter-

subalternati devolutum sit. Adde, non licere Plebano, quicumq;
ille sit, Turbatores Pacis publica & hostes Civitatis in Civitatem
introducere, cum Civitates propterea fundentur, ut non tantum ab
externo hoste, verum, quod magis est, ab interno hoste, libera se-
cureq; sint. Adde & hoc, non licere Plebano eos in auxilium
suum recipere, qui Plebanum, cujus Magistratus Torunensis Patro-
nus est, eumq; ab omni injuria defendere tenetur, ex Domo Paro-
chiali ejiciunt, possessionem Templi sibi vendicant, nihilq; aliud Ple-
bano nisi nomen inane relinquunt. Interest autem Torunen-
sium, ut Antecessorum suorum Privilegia sarta rectaq; conservent;
Jura Patronatus, quae magno illis constiterunt, super Templo ejus-
demq; Domo Parochiali & aliis attinentiis, bona fide per manus An-
tecessorum ad se translata, ad posteros quoq; transmittant. Inter-
est illorum, ut Parochus, non Jesuita, in Templo jurisdictionem
suam spiritualem exercent. Interest, ut cum Beneficiorum ad
Templum spectantium partim Reverendissimus Episcopus Culmensis,
partim Magistratus Torunensis, partim certa familia & fraternita-
tes in Civitate, Jura Patronatus habeant, ut ea omnia in antiquis
terminis custodiantur, nec in potestate Jesuitici Vicarii sint. In-
terest, ut populus ad obedientiam erga Magistratum, non verò ad
seditiones incitetur. Interest Torunensium etiam eo nomine, quòd
Torunenses cum S. R. Majestate, non verò cum Jesuitis, Jus Patro-
natus subalternum habeant. Deniq; interest, ne ad reliqua Privi-
legia uno quasi ictu evertenda Jesuitis fenestra aperiatur. Hoc
autem Parocho integrum est, ut ejusmodi Sacerdotibus utatur, quibus
ille praesit & imperet, non cui male feriat Jesuita imperent, & à
quorum imperio Parochus dependeat. De precario titulo mul-
ta garrus, Jesuita: Sed in Literis Torunensium non video, Toru-
nenses affirmare, se Templum precario titulo Plebano concessisse,
cum vigore Decreti Regii cesserint, salvâ tamen suâ super Templo
habitâ Prærogativa seu Jure Patronatus. De Schola
precario concessa Torunenses loquuntur. Hæc enim Schola Ci-
vitatatis hæreditaria est, & precario, non, ut tu interpretari videris

ex donatione quadam, sed ad beneplacitum Torunensium Plebano
est concessa. Hæc enim Schola ad Parochiam nunquam perti-
nit.

Illic enim Schola Parochialis fuit, ubi jam Organicen
Parochiæ habitat, hæc cessa est Parocho, vigore Decreti Regii.
Illa autem, quam vos occupastis, & ad Civitatem jure Dominii per-
tinet, precario seu ad beneplacitum Civitatis Plebani usibus indulta
est; idq; aliter se habere, quàm ut modò dictum est, vos nec tabu-
lis nec Decretis ullis unquam probabit. Ne autem fabulas me
loqui existimes, Privilegium super Schola eadem & mihi aliquando
Torunenses ostenderunt, & proculdubio ostendent cuivis.

Inquis, Jesuita, Scio, quid vobis displiceat: quosvis po-
tius quàm Jesuitas Torunii videre maluissetis: quippe à
quibus plus, quàm ab aliis, vestro Luteranismo timetis.
Quod primam partem hujus paragraphi attinet, video te emunctas
nares habere, & mentem Torunensium facile subolfacere. Nam
Vos Ore coaxantes Ranas, & corde Leones,

Et Vulpes technis, & feritate Lupos,

ac, ut tribus verbis complectar, Nigros Incarnatos Diabolos esse
existimant, ac propterea sibi à vobis cavent. De altero non admo-
dum sunt solliciti, cum nemo Torunensium sit, qui vos aut vestram
doctrinam admiretur: quinimò Romano-Catholici vos ex fructibus
vestris æstimantes magno numero à vobis Torunii ad Ecclesiam Eu-
angelicam discedunt, quippe Vos, non ad Concionandum sed ad Con-
viciandum natos, nihil aliud pro concionibus tractare vident, quàm
Torunenses execrari, diris devovere, in Magistratum debacchari,
in Cives convitiatorum plaustra ex animi impotentia seu potius vesania
exonerare, eosdemq; homines ex trivio, paganos, rancidos canes
appellare, Nobilitatem contra Civitatem concitare, & ut illos in
itineribus malè tractent, suadere, nihilq; intentatum relinquere, quod
ad Civitatis perniciem vergere queat.

Has vestras plus quàm
histrionum gesticulationes Romano-Catholici animadvertentes, sic
colligunt, Vos non esse mites spiritu, non esse sedate mentis, quales
Sacerdotes esse decet, 2. Tim. 2. in fi. Rom. 12. Philipp. 2.

Ephes.

Ephes. 4. in fi. Coloss. 3. sed velut canes catena alligatos impatientes in furorem pro concionibus concitari, Sathanae primi vestri parentis naturam, tam quoad equivocationes & mendacia, quam quoad belluinam inhumanitatem, induere, nihilq; aliud nisi minas spirare, personalia tractare, & sanguinem sitire: Quod cum in vobis animadvertunt, nuncium vobis & doctrinae vestrae remittunt, & sic à vobis divortium faciunt. Quod si Romano-Catholici jam Torunii vestram naturam nosse incipiunt, quid vobis imaginamini, Torunenses plus à vobis, quam ab aliis, sibi Religioniq; suae orthodoxae timere, quibus vestrae Jesuiticae Regulae dispositio ad unguem explorata est? Non potuit hinc Jesuita arrogantiam Ordinis sui, quasi ab illo plus sibi Torunenses, quam ab aliis Clericis, timeant, silere; quo ipso ceteros Clericos tacite ignorantiae cujusdam accusat, eosq; longo intervallo post Ordinem suum relinquit, suos autem homines aliis excellentiores & eruditiores Torunensibus ostentat, secundum illud: — Nos Poma natamus: Cum inter vos Jesuitas, si unus ex viginti Sociis excellentiorem Sophistam agit, ceteri quoq; fratres ignorantiae ut plurimum esse soleant. Arrigite autem aures & animos Torunenses, quid Jesuitae aliquando, si, quod absit, Torunii ipsorum imperio res ageretur, de Vobis fieri velint: Gladio Pauli, si verbum praetensi Successoris Petri nihil apud vos profecerit, vos eradicaturos minantur: & quid in mente ipsorum consilium natum sit, vobis exponunt, Salvatoris nostri, cui talis processus nunquam in mentem venit, dicto abusi. Sic enim inquit Jesuita: Nihil tamen agitis, boni viri. Fixum sit illud oportet, quod Servator noster edixit: Omnem plantationem, quae ab alio, quam à Patre coelesti sata est, eradicatum iri. Sive id per Jesuitas, sive per quosvis alios fiat, certum est, Lutherum vestrum, cum sua pestilenti doctrina, aeterno silentio obruendum, idemq; illi eventurum, quod aliis evenit. Hinc se Jesuitae vestros apertos hostes esse profitentur, qui eò consilia sua intendunt, ut vos cum Luthero eradicent. Mature itaq; his consiliis perniciosissimis Jesuitarum obviam ire. Non cogitant

cogitant Jesuitæ, quid Deus in cælis disposuerit, & quod ille consilia eorum rideat, ut qui Cælum & Terram ruitura, Verbum autem DEI (quod Evangelicè, utpote divinitus inspiratum, 2. Tim. 3. exosculantur; Jesuitæ autem, horreo dicere, illud, si auctoritas Pontificis Romani non accedat, equiparant Naso cereo, Fabulis Æsopi, libello abecedario, & Librum Hereticorum in initio, medio, & fine lacerum, ac literam occidentem appellant) in æternum cum Ecclesia, Verbum DEI proficiente, mansurum, nobis Prophetiæ loco reliquit. Utinam omen istud, quod in cerebro vestro natum est, DEUS in vos Jesuitas convertat! Sed manum de tabula.

Ad TERTIUM PUNCTUM Orationis tuæ,
Jesuita, me converto, nimirum ad erectionem Seminarii Jesuitici, quod Torunenses ex his rationibus Torunii consistere non posse docent. Sic enim in Literis suis ad Convencum Szrodensem & Proszoviensem scribunt: Jesuita novam Jurisdictionem in Civitatem introducere gestiunt, & non solum Ipsi se, sed etiam Scholares suos, à Magistratus Secularis Jurisdictione-exemptos esse volunt, à qua nemo hæcenus cujuscunq; conditionis in Civitate delinquens in recenti crimine, & ratione recentis Contractus, vigore Constitutionum Terrarum Prusiæ, Statuti Torunensis, & Privilegiorum Civitatis Torunensis, exemptus fuit: Nec tales Exemptiones in Civitatibus Majoribus, ubi Emporia sunt, & varii generis homines in negociationibus suis occupantur, tolerari ullo modo possunt. Si enim Scholares Jesuitarum, qui nullis Legum frenis sese coherceri patiuntur, teste Cracovia, Posnania, Vilna, Braunsberga, caterisque locis, ubi Collegia Jesuitarum fundata sunt, turbas in Civitate Torunensi darent, Civem aut peregrinum vulnerarent, cum Civium filiis congregarentur, ne quid pejus ominemur, Civibusq; & peregrinis nulla omnino apud Magistratum hujus Civitatis contra illos Justitiæ impetranda spes esset, quorsum turbæ istæ sint evasura, quivis facile; qui rem sano judicio perpendit, intelligit. Quæ omnia licet Magistratus præcavere non posset, fieret tamen, ut Jesuitæ, ex odio in Civitatem concepto, omnem in Magistratum culpam derivarent.

rent. Hinc obretractationes apud S. R. Majestatem, Statusq; & Ordines Regni, odia Nobilitatis, infiniti Processus, à Jesuitis excitarentur, odiis pleno velo concitatis viarum securitas turbaretur, Cives cum suis mercibus ac personis extremis periculis exponerentur.

Has rationes impugnat Jesuita, inquit: Si Scholas erigere, est homines Equestris Ordinis cum Civibus committere, sequeretur, in nullam Civitatem studia literarum esse inducenda.

Perperam sophisticaris, Jesuita. Torunenses enim vestris Seminariis tantum hoc attributum asscribunt, unde ad omnes Scholas & Academias extendi non potest Conclusio. Vos enim nihil aliud agitis Torunii, quam ut Nobilitatem committatis cum Civibus.

Scitis enim, Torunenses non facile injurias Scholarium vestrorum passuros, atq; inde datum iri vobis perpetuam occasionem lites cum Torunensibus exercendi, quibus cum per vosmetipsos nihil agrè facere possitis, in odium eos Nobilitatis adducere omnibus viribus enitimini.

Alia quoq; Torunensium & aliarum Civitatum est ratio.

Ubi enim homines diversa Lingua & Religionis cum Seminario vestro concurrunt, actum est de Pace publica, quod proximus Actus Posnaniensis luculenter ostendit.

Scilicet, inquit, Equestris Ordo non utetur jure suo, nec liberos suos erudiendos mittet Torunium, ne bonis hisce viris aliqua creetur molestia. Audi Jesuita, Sciunt Torunenses, quomodo Nobilitatis jura venerari debeant.

Concederésne tu Nobilitati, ut in Collegio vestro, quicquid vellet, ageret? vel, fieretne hoc cum bona gratia Nobilitatis, ut in eorum Civitatibus vel Prædiis Torunenses Scholas erigerent, quas suis usibus ibidem accommodatas esse putarent? Vix tu Nobilitati aliquid concederes, vel Nobilitas in Torunensium gratiam aliquid de jure suo cederet.

Scito ergo, Torunenses melioris, quam Vos, esse conditionis, eosdemq; ut homines liberos cum certis Pactis & Privilegiis ad Regnum accessisse, nec tua vel alterius esse mancipia: Cum Vos ex Gallia Relegati precariam possessionem in Polonia sitis nacti. Non arrogat sibi Nobilitas hoc Juris, in Civitate Torunensi Scholas eri-

gere, cum ea libertatum suarum tenacissima, etiam alius libertates suas non inuideat, quod vel Fabricius vester in Literis modò præmissis innuit, dum inquit: Pro Scholis Torunii aperiendis plurimi ex Nobilibus instant penè quotidie apud Nos: verùm ipsos negotium agere cum Civibus jubemus: Vos ad inducendum causæ vestræ fucum Nobilitatis titulo semper abutimini. Scito Jesuita, Torunenses cum suis Antecessoribus non propterea fundasse Civitatem, ut vel tu in ea, quicquid velles, statueres, vel tui Ordinis homines perniciosissimæ superstitionis in ea dominarentur. Licitum est Torunii Nobilitati quævis licita agere liberosq; suos erudiendos præbere, citra tamen præjudicium Privilegiorum Civitatis, & salvâ ejusdem Jurisdictione, quæ, Vobis ibidem consistentibus, salva esse non possunt.

Crassum est vestrum caput, aut sanè plenum malicia, qui hoc non intelligitis, aut non vultis intelligere. Non negant Torunenses, se esse Civitatem Regiam, & si Regia est, Regis quoq; Privilegiis consistit, quæ talia sunt, quòd Civitas Torunensis in eo statu manere debeat, in quo fuit sub adventum augustissimum modernæ S. R. Majestatis, ubi tùm Torunenses pleriq; nec vultum nec cultum vestrum viderunt.

Quòd autem à te asseritur, Nobiles petiisse in Comitibus per Nuncios, ut Scholæ Torunenses aperirentur, vestra hæc Jesuitarum fuit fabrica, quam nunc in Nobilitatem rejicitis. Quòd si quidam Nobiles ex certis Provinciis ursere Scholas, cur illi quidam in suis Provinciis eas non erigunt? Quia ita vobis Jesuitis non videtur. Quid si ego tibi opponerem; Cum Constitutio vestra reassumpta lecta esset circa Comitiorum conclusionem, maximâ partem Nunciorum Terrestrium, qui tùm fuerunt Evangelici, illi Constitutioni contradixisse? An non putas, Torunensibus, tùm temporis in Comitibus presentibus, rem hanc plenè probeq; innotuisse?

De Jurisdictione Torunensium, quatenus illa, Seminario Jesuitico ibidem stante, Civitati salva esse non possit, non negat Jesuita, id eventurum, quod Torunenses metunt, sed obstreperit Toru-

uentibus, quasi illi melioris velint esse conditionis pra aliis Civitatibus. Quid si velint? propterea sunt incusandi? Nullo modo, dummodo extra fines Privilegiorum suorum non excedant. Non omnes Civitates iisdem Legibus & Privilegiis continentur, sed unaquaque sua habet Jura, ac propterea Tu à generali omnium Civitatum conditione argumentando nihil agere videris: Aliàs contra Vos Jesuitas ita argumentari liceret; Si Monachi omnes, claustris suis inclusi, à Politicis negotiis excluduntur, cur non Jesuitae eodem modo claustris Monasteriorum, à generali conditione Monachorum petita consequentiâ, includantur & à Politica polypragmosyne arceantur, quod esset consultius, quàm ut hermaphroditarum naturam induentes mixti fori esse censeriq; velint.

Queritur Jesuita, Scholares ipsorum carceribus compingi sine Judicio. Quòd compingant, rectè faciunt: quòd sine Judicio, Tu vix ac ne vix quidem docebis. Exemplum affers de quodam Civis filio à Vobis Jesuitis, ut, Patre Matreq; relicta, Posnaniam versus clam aufugeret, persuaso. Egregium verò virtutis vestra exemplum narras; satius fuisset te tacere; Illi, quorum operâ Pater vester Simon Rector ad seducendum boni viri filium minorennem abusus est, quiq; publicè coram Magistratu Torunensi, prout tum temporis Torunii existenti mihi relatum est, in Rectorem vestrum Jesuitam culpam istius seductionis rejecerunt, & per quos praefatus ille Simon Civis filium ad se multoties vocavit, & cum eo de fuga adornanda contulit sermones, carceri mancipati sunt; Rectene, omnium rectè sentientium judicio submitto. In crimen Plagii incidistis.

Quamvis autem Torunenses tam moderata castigatione usi sunt, vos tamen ex musca Elephantem facitis: Non extricabitis vos ex illa suspicione per recognitionem istius adolescentis, quam Posnania, cum in faucibus vestris esset, facere coactus fuit ad vestrum arbitrium: Consulite Acta Torunensium, coram quibus vestri Scholares aperte sunt professi, ut ex Torunensibus audivi, quòd omnia fecerint jussu Rectoris, quodq; pridie ejus diei, cum aufugeret, apud Rectorem vestrum, ab eodem in-

vitatus, fuerit: Non fecit vobis vim Magistratus, qui jure suo usus est. Duo adhuc exempla proponit Jesuita, in quorum priore Burggrabium accusat, repulsum esse ab Officio Scholarem Jesuiticum, eò quòd Scholam Jesuitarum frequentaret; quòd ridiculum esse quis non videt? In altero commendat justitiam Burggrabii, quæ tamen non videtur ex omni parte esse facta ad salivam & gustum Jesuita. Ita Vos, Jesuita, vultis esse Monachi, Judices, Burggrabii, & ex vestro arbitrio vultis omnia dependere. Sed audi Jesuita, quis Torunensibus præstitit justitiam de vobis, qui Magistratum & Cives vocatis homines de trivio, canes rancidos, & paganos? vel de Scholaribus vestris, qui tot tumultus in Civitate excitarunt, in plateis homines lapidibus petiverunt, extra Civitatem juxta Vineas filium Civis male tractarunt, & quotidie ferè cum Civium filiis & aliis opificibus manus conferunt? Siccine inulta omnia vobis erunt? Siccine, quos Regia Majestas Fidelium suorum dilectorum loco habet, vobis Suis contra eos Suum instar grunnire licebit? Cavete vobis, ne duro nodo durus sit quærendus cuneus.

Tumultus à Scholaribus in Civitatibus, ubi sunt Scholæ Jesuitarum, non negat Jesuita intercedere, sed excusat, quòd ipsi quidem provideant, quantum possunt, ne fiant tumultus: verum se omninò præcavere non posse, cum non habitent cum illis, nec eos semper comitentur: quid ergo mirum, si quidpiam nonnunquam accidat, quòd illis displiceat, præsertim in tanta multitudine, quanta in Scholis esse solet? Hæc Jesuita. Hac vos excusatione palliare soletis vestram malitiam; hoc ipsum est, quòd conqueruntur Torunenses, Vestri esse instituti, Scholarium vestrorum licentiã ad agrè faciendum Torunensibus abuti, & postea in ΟΥΔΕΝΑ Homericum seu NEMINEM culpam rejicere: quam vestrorum Scholarium licentiã proculdubio Torunenses toleraturi non sunt, cum vos non tantum sub disciplina eos continere non possitis, verum etiam in odium Civium ipsidem frena disciplina laxetis: Quamvis rigorem vestræ disciplinæ magnum esse coneris persuadere, quòd nunquam ferat impunè, quis

quisquis est, & si disciplinæ impatiens est, gymnasio & consuetudine aliorum prohibeatur.

Quid si vester Scholaris aliquem vulneraret, mutilaret, aut occideret, quod Braunsbergæ accidit, fenestras Civium excuteret, ignes subjiceret, ut Posuanie factum, putasne, Iesuita, tale facinus ferula vestrae aut Excommunicationi Scholasticae subjectum iri? Egregia sanè esset proportio delicti & pœnæ.

Quod si Torunenses stricto jure procederent contra ejusmodi pacis publicæ violatorem, annon existimas, Nobiles cum Civibus commissum iri? Hoc ne fiat, cum Torunenses Nobilitatis observantissimi sint, & omnem vel leviusculâ offensæ occasionem vitent, consentire nec volunt nec possunt, ut vestrum Seminarium Torunii sit.

Suaderem proinde vobis, Iesuitæ, ne idem vobis accidat, quod suasisit quondam unus ex Crucigeris, Non posse Civitates Prusiciæ à Crucigerorum Dominatu in libertatem citius & solidius sese vindicare, quàm si nidos illorum discutiant, ut Seminarium vestro obdatis pessulum.

At inquit Iesuita, Hoc si fit alicubi, quod tamen rarum est. Scilicet: Torunensibus tamen nihil hæcenus molestiæ creatum fuit à literarum studiis.

Negat ea, quæ oculis omnium sunt exposita, nisi forte tu rapinas, invasiones, incendia, quæ alibi commissa, Torunii autem nondum audiuntur, tantùm injurias vocare velles.

Urget Iesuita. Esto sanè, periculum Civitati inde creari, quòd, cum aliæ Scholæ Torunii à Civibus institutæ sint, quæ diversam à Jesuiticis sequuntur religionem, fieri non possit, quin aliquando ex æmulatione Scholares inter se bella gesturi sint; atq; ita perpetuam in Civitate, cum gravi ejus detrimento, dissensionum materiam futuram: æquius tamen esse, ut ex Civitate faceffant illæ Scholæ, quas Cives instituerunt.

Nugas proponis Iesuita. Cupis enim fortasse, ut Cives cum Schola à Civitate discedant, vestriq; Ordinis arbitrio omnia relinquunt.

At Torunenses tibi respondebunt, æquius esse, Te cum toto tuo Ordine ex Regno Poloniae exulare, quàm ut illi tuo Ordini Scholâ cedant; quippe cum Torunenses non levem,

quantum in illis fuit, in eo præstiterint toti Regno Polonia operam, ut tanta accessio Terrarum Prussia ad Regnum facta sit: Vos autem quid ex Gallia Relegati in Poloniam importastis boni? Magnum quidem possem referre cumulum Calamitatum, quæ in Polonia ex vestro adventu natae sunt: sed cum ea lippis & consoribus nota sint, referre eadem supersedeo.

Equius est, Civium filios ad pietatem in sacris Scripturis fundatam erudiri in Civitatis Scholis, quàm Vos novos homines & maleficae superstitionis (hic vester est titulus in Pyramide Parisiensi) Scholam in eo loco, quem mala fide, suppresso Torunensium jure hæreditario, occupastis, erigere. Cum itaq; Iesuita, decernas, Scholam unam alteri cedere oportere, puto vos, Torunenses, antiquiori & meliori jure Scholam Iesuiticam novam removere, & vestram, quæ tot seculorum præscriptionibus, Magistrorum Ordinis & Serenissimorum Regum Polonia Privilegiis confirmata est, retinere posse. Non desinit autem Phantasta nugari, Torunenses Gymnasium erigendo regiam potestatem sibi vendicare.

Si tu non esses Asinus ad byram, non crepares inania verba. Schola Civium Torunensium erecta fuit Torunii prius, quàm Borussi ad Regnum accederent. Accesserunt autem Torunenses ad Regnum salvis Scholis cæterisq; Juribus & Prærogativis suis.

QUARTO LOCO, iniquum Iesuitis videtur, quòd Torunenses querantur, Iesuitas per viam Testamentorum & Donationum, itemq; titulo Emptionis, aedes Civiles Collegio suo acquirere. Ecceui, inquis, Iesuita, crimini unquam datum est, quòd aliquid emerit, modò id fecerit sine vi, sine dolo & sine cujusquam injuria?

Concedo tibi, titulos Emptionis, Testamentorum & Donationum per se esse justos titulos, nec quicquam criminis in se habere: verùm hoc tibi non concedo, Iesuitas possessionis aedium Civilium esse capaces, obstante Privilegio Iuris Culmensis, quod toti Culmensi Terræ à Magistro Ordinis Crucigerorum in vim perpetuitatis & loco singularis cujusdam Prærogativæ indultum est, cujus verba hæc sunt: Promissimus etiam, ut in eisdem

Civi-

Civitatibus nullas domos emere debeamus: Si verò quis domum aut aream suam Domui nostræ contulerit, intuitu pietatis, eam ad alios usus construere non debeamus, nisi ad quos aliquis ex Civibus construit domum suam, & eadem exinde jura & consuetudines observare, quæ & quas alii de suis domibus observabunt.

Hinc animadvertis, ne Magistro quidem Ordinis licuisse domum Civilem emere: Si quæ autem domus vel area legata aut donata fuit ad pias causas, eadem ipsa in alios usus converti non potuit, quam in usus Civiles.

Tibine, Jesuita, plus juris Torunenses concederent, quam olim habuerunt Domini Terrarum Prussia? Rationem hujus Prærogativæ, si ignoras, explicabo.

Si vestro Ordini liceret aedes Civiles emere pro vestro arbitrio, nonne hæc res cum maxima injuria Civitatis foret conjuncta? quippe cum aedes Civiles à Vobis emtas oneribus Civilibus exemptas esse velitis. Hinc Contributiones publicæ vilescerent, hinc vigilia, quas singuli Cives de singulis adibus præstare tenentur, intercederent, & onus istarum adium in reliquos Cives derivaretur: hinc, quod maximum est, Jurisdictio Civitatis omnino interiret. Sic itaque, Jesuita, ex tuametipsum concessione judico, has emtiones vestras illegitimas esse, eò quòd cum injuria alterius, tam Civitatis scilicet publicæ, quam Civium privatim sint conjunctæ.

Nihil dicam de dolo vestro, quo soletis miser as mulierculas inescare ac viduarum & pauperum domos devorare: Unam tantum historiam in honorem vestri afferam, quam fallendi temporis gratiâ legite, & si qui vestrum adhuc artem istam non callent, ex me, quomodo viduarum hereditates acquirere, & cautius mercari debeatis, discite.

Equitis cujusdam Romani Maximiliani Caffarelli Amita, cujus familiæ fuit Cardinalis Borgensis, persuasa à Jesuitis, maximam partem facultatum suarum Jesuitis Testamento assignaverat, ita ut etiam suum ex fratre nepotem prædictum Maximilianum Caffarelli in solidum præterierit, ne nominis quidem ipsius in Testamento mentione facta.

Quod cum Equiti illi innotuisset, sed viam sibi cum Amita sua de Testamento illo conferendi interclusam animadverteret, eò quòd Jesuita

suita, ut vigilantes, non tam aegrotæ quàm Testamenti, custodes à dicta
fœmina ne pedem quidem facile moverent: Medicum Amitæ suæ ac-
cessit, eundemq̄ rogavit, ut, quâ horâ & quomodo cum Amita sua
remotis Jesuitis conferre posset, consilium sibi daret. Conclufum
erat inter illos de hora & de modo conveniendi. Circa horam
præfinitam Eques in horto, cui Camera, ei Cubiculo, in quo Amita
ipfius lecto aegrotæ adhasit, contigua, adiacebat, se occultavit, &
auditâ horâ sibi destinatâ scalis Camerae admotis in eam se recepit,
ibidemq̄, tacitus latuit: Medicus autem Jesuitas monuit, ut pauli-
sser, ne nares ipsorum offenderentur, secederent, prætenditq̄ se Cly-
sterem Matronæ aegrotanti adhibiturum: Jesuita vel ipsa verecun-
diæ honestate suadente secesserunt: His paululum secedentibus, Me-
dicus Equitem Caffarellum ad Amitam ingredi jubet, qui blandis
verbis eam compellans, cum multis suspiriis & lachrymis questus est,
se ab Ipsa omninò præteritum, & omnes facultates Iesuitis collatas
esse, cum se ceu filium obsequentiſsimum ejusq̄ tanquam matris ob-
servantiſsimum semper gesserit. Mora fuit Amita ejus lachry-
mis, & errorem suum agnovit, & ex eodem quasi vit, quomodo res
in integrum restitui posset; Respondit Eques, Testamentum prius
cassari oportere, & se utpote naturalem successorem Heredem institu-
endum esse: quo nomine Notarium publicum in supra nominato horto
operientem in procinctu habuit, quem re ita deliberata scalarum benefi-
cio in Cameraam ascendere debere nutu significavit, & Amitæ præsentavit:
in cujus præsentia Amita Testamentũ prius revocans, aliud No-
tarium conficere jussit, in quo prædictum ex fratre nepotem Equitem
Maximilianum Caffarelli Universalem omnium honorum suorum hæ-
redem instituit. Digressis Caffarello, & Notario, Jesuita moni-
tu Medici vicissim se præsentarunt, & nec latum pedem ab aegrotæ
recedentes ibidem vigiles custodes se præstiterunt, donec illa animam
exhalaret. Patres Jesuitæ murem sese in decipula habere exi-
stimantes, frontem latam exporrexerunt, possessionemq̄ omnium bo-
norum demortuæ occupare constituerunt. Verùm Eques revo-
cationem Testamenti Iesuitici, suiq̄ ut naturalis hæredis institutio-
nem

nem illis ostendens, ita eos confundit, ut non absq̄ singulari pudore discedere coacti fuerint. Delata fuit hæc res ad Clementem VIII. Pontificem, & Paulum V. tum temporis Cardinalem, prædicti Caffarelli proximum agnatum, qui hanc Equitis astutam praxin, & Jesuitarum confusionem satis mirari & risu excipere non potuerunt. Hæc Historia Roma ita nota est, ut Jesuitæ nullo modo eam, nisi fortè in Polonia, secundum illud: Si fecisti, nega, negare non possint. Sic, Jesuitæ, soletis inescare miseræ mulierculas, quæ non tam pietatis intuitu, quàm dolo vestro persuasæ, testamentis & donationibus patrimonia sua vobis conferre consueverunt. Paululum digressus sum: vereor ne vos offendam; idcirco Orationem tuam, Jesuita, ulterius pertexam.

Ædes Civiles vobis Torunii emere non licet, vel ratione finis à vobis præsuppositi. In quem finem à vobis emta sunt ædes Civiles Braunsbergæ? O si auderetis Braunsbergenses, magnum catalogum querelarum contra Jesuitas in medium produceretis. Sed quid ibi factum? Ædes à vobis emtas Scholaribus vestris locatis, Oeconomias extruitis, quicquid in forum publicum commeatus advehitur, Civibus præripitis, Cerevisiam ipsimet coquitis, sartores, suttores, pistores, in Collegio vestro, in usus tam vestros quàm Scholarium vestrorum, in præjudicium Civium alitis, atq̄ ita omnem Civium victus rationem intercipitis. Hæc futura quoq̄ sunt Torunii, nê vos Torunenses maturè huic malo obviam ieritis. Nonne hujus rei vel jam, ubi fœtus iste Seminarii Jesuitici nondum adolevit, vestigia sentitis? Nonne illi, qui antea ligna vestra cædebant, nunc ex Scholaribus vivunt, & commeatum in foro publico vobis vel intercipiunt, vel longè cariorè efficiunt? Nonne cerevisiam alibi coctam, familiam suam Scholarium præcedentes, plusquàm familiarem efficiunt, debacchationibus parentum ad eam rem usi? Unde quid futurum de Contributione cerevisiaria Regia? Nonne existimatis, Jesuitas eodem modo, ut cum Braunsbergensibus, vobiscum acturos? Ædes vestras Civiles expetunt, ut Collegium velut novam in Civitate vestra arcem extruant, portis extra muros Civitatis patentibus ere-

*Sis, quod nec Magistro Ordinis quondam apud vos licuit. Sic-
cine, Jesuita, ad oppressionem Civitatis titulo Emptionis, Donationis,
Testamenti, vobis abuti visum est? Tituli hi acquirendi Domi-
ni per se quidem justis sunt; Vos autem propter malignam hanc
Reipublica vestra Jesuitica dispositionem, possessionum Civilium estis
incapaces.*

*At, cur hoc liceat Anglis, Scoticis, cæterisque exterarum
nationum hominibus, queris? Ratio est in promptu, quod illi fide-
litatem præstant S. R. Majestati & Regno Poloniae, & obedien-
tiam Magistratui Torunensi ac onera Civitatis ferunt: Vos au-
tem nec Regi nec Regno, nec Civitati ullo fidelitatis jure aut ne-
cessitudine estis addicti, quinimò hostes estis Civitatis, atque idcirco
Jure Civium gaudere nequaquam potestis.*

*Opponerem tibi, Je-
suita, vel hanc rem inter Pontificem & Venetos vestro impulsu dis-
fensionem excitasse, nò verendum mihi esset, te Torunensibus impu-
taturum, quasi Jura Venetorum sibi ascribant; sed eadem utrobique
ratio.*

*Veneti interdixerunt vobis possessiones jure Majestatis;
Thorunenses autem prohibere possunt Jure suorum Privilegiorum, &
Jure totius Terræ Culmensis Municipali, imò Jure Gentium, cum
hostes sitis Civitatis Torunensis, qui emendo aedes Civiles nihil ali-
ud nisi oppressionem Civium queritis.*

*Fulminas, Jesuita, con-
tra Torunenses occasione Templorum, in quibus Religionem suam
Augustanam exercent, & vis, ut eadem, vobis foras, restituant,
quòd Majores & Antecessores Torunensium, cum Tempa & æ-
dificia publica in Civitate erigerent, de Luthero & Calvino non co-
gitârunt, & vocas illos degeneres filios.*

*At ego Fulmen istud
in te retorqueo.*

*Restituas, Jesuita, Templum & Domum Pa-
rochiale, Scholamque Civitatis hereditariam Torunensibus & Paro-
cho, à tua Secta hominibus occupata, priusquam ad vos dicatur,*

*Quis novus hic nostris successit in ædibus Hospes? Exi-
te male fidei possessores.*

*Torunensibus enim Fundatoribus isto-
rum Templorum & ædificiorum de Jesuitis & eorum Collegio ne per
somnia quidem in mentem venit.*

*Quis vobis eam dedit pote-
statem, ut omnia Antecessorum Torunensium instituta rescindatis?*

Possessa.

Possessores fuerunt Torunenses istorum Templorum ex Antecessoribus suis, & in ea possessione à Serenissimis Regibus Confeederatione Regni intercedente confirmati sunt, nec tibi ejus rei nomine rationes reddere tenentur. Nunquam degenerarunt Torunenses à vera Ecclesia Catholica, vel teste Athanasio in suo Symbolo, qui omnes Catholicos esse asserit, qui Symbolum istud vera fide amplectuntur: Cui Torunenses, exclusis vestris Traditionum humanarum infinitis plaustris, in solidum astipulantur, nisi fortè tu Catholicos eos tantum esse velis, qui vestram Jesuiticam hæresin exosculantur, quod videris velle, cum inter Catholicos vel ipsi divorcium faciatis, quosdam veros & religiosæ Jesuiticæ conscientie, quosdam Politicos & frigidos Catholicos appellando. Verendum, ne per vos id accidat Ecclesie, quod dici solet, Religio peperit Superstitionem, Superstitio opes, & filia devoravit Matrem. Noli, Jesuita, minitari Torunensibus: ipse nescis, quid tibi serus vesper vehat, & quàm diu tu cum tuis Sociis in Regno Poloniae sis pedem fixurus.

Inquis ulterius, Quod ad Jesuitas attinet, falsum est, eos domibus aut templis eorum inhiare, aut inde ditiores effectos esse, & unam tantum domum ab illis emtam esse, cujus fructus Torunenses per decennium percepisse fingis. Ecce, ab eo tempore, quo hæc scripsisti, altera jam vobis domus accessit: quid in posterum futurum? Tu tamen clamas, Unam, Unam tantum domum à Jesuitis possideri. Domus illius, cujus nomine Processum instituisti, medietatem emtionis, alteram medietatem donationis titulo vobis vindicasti, quæ donatio cum esset inofficiosa, præteritig, essent proximi Cognati, contra Jus Culmense, & illi tum inofficiosam donationem, tum & inscriptionem vestram in alieno foro factam impugnant, accidit, ut vos cum hæredibus litem sitis ingressi: Nihilominus odium erga Civitatem ita vos excœcavit, ut contra apertam veritatem non erubescatis Torunensibus imputare, ac si illi domus istius controversæ possessores fuerint, & fructus illius ceperint. Ex hoc putido mendacio tuo, Jesuita, facile est de cæteris tuis fucatis coloribus judicare.

QUINTUM Orationis tuae PUNCTUM concernit Monasteria Dominicanorum & S. Brigitta apud Gedanenses. Negas quicquam in Monasterio Dominicanorum Vos attentasse. Plus mihi fidei faciunt unæ Literæ communi nomine trium Civitatum Prussiae ad Comitia Regni scriptæ, quàm tuæ centum negativæ. Cætera, quæ de Carnifce narras, nugæ sunt, cum istæ ades à Romano-Catholicis ibidem pro Carnifce fundatae sint. De Brigittano Monasterio mirum quòd Jesuita tam sollicitè agant, & consortium Monialium appetant: quo calore ducti, ipsi viderint. Sed boni isti Patres hoc in consideratione non habent, Viros honestos non tantùm culpâ, sed etiam suspitione culpæ, vacare debere. At quis non malè suspicaretur de Jesuitis cum Monialibus liberè in uno eodemq; Monasterio conversantibus? Etsi enim Canonista hoc nobis persuadere volunt, Monachum fœminam amplexantem & osculantem hoc facere animo benedicendi, tamen præsumtionem ejusmodi hodiè vix Romano-Catholico persuaderem. Memini quidem me legisse, Ordinem Brigittanum fundatum esse tam pro Monachis quàm pro Monialibus, concessumq; illis esse conjunctim in uno Monasterio vivere, interjectis tamen parietibus, ut congregari nullo modo possint. At vos, Jesuitæ, absq; distincto pariete cum Monialibus conversari cœpistis Gedani. Periculosam hanc esse Sexuum commixtionem vel Jus Canonicum in c. diffinimus 18. q. 2. & c. mulieres. & ibi gloss. de Judic. in 6. testatur. Quocirca, ut vel suspiciones à quasi sanctitate vestra, quorum natura à Mulieribus ita abhorret, ut pavimentum etiam, in quo mulier stetit in Collegio vestro, pollutum esse arbitremini, ac propterea scopis illud ætutum per scoparium vestrum Jesuitam purgare consueveritis, removeantur, rectè feterunt Gedanenses, quòd rem mali exempli in Civitatem Gedanensem introducere vobis non permiserint.

Multa mihi, Senatores Equitesq; Poloni, prætermittenda sunt. Quis enim de talium hominum attentatis commodè dicere aut dignè conqueri possit? Et ego, ut satietatè vestram evitem, multò brevius dicere cogor, quàm aut rei magnitudo, aut istorum hominum insolentia postulat.

Quod

Quod de Elbingensibus adducitur, nolo illis pluribus persuadere, ut sibi à vobis Jesuitis caveant, cum ipsi vel exemplo Torunensium edocti vestras artes optimè calleant, & ex cujus cerebro Processus illis intententur, jamdudum subolfecerint.

Crimina, quorum tui Ordinis homines Decretis Judicum supremorum subfelliorum convicti, ac propterea ex Venetorum Repub. & ex Gallis relegati sunt, Ordini tuo objici, video tibi bilem & stomachum movere, quæ conaris quidem ex animis Letorum eximere, sed frustra.

Venetis, inquis, pulsi non sunt Jesuitæ, sed sua sponte cesserunt. Plus enim apud Jesuitas valuit Religio, Ecclesiastica disciplina, PONTIFICIS IMPERIUM, quàm aut commoda sua aut favor illius Urbis.

Ecquis non miretur, Jesuitas uno tantum in loco, puta Venetiis, CHRISTI doctrinam, qui ab eo loco, ubi Apostoli grata personæ non fuerint, eos etiam pulvere à calcibus excusso recedere jubet, imitatos esse, singulari quadam ecstasi impulsos? cum aliàs canum naturam extra Venetias induerint; ut in eam culinam, à qua semel remoti, vicissim oculos suos convertant, ejusdemq; possessionem ingredi meditentur, nec cessent, donec bonam offam carnis ex illa arripiant.

Si sponte egressi Venetiis, cur Bona illorum confiscata? Annon Veneti omnibus in Dominio suo consistentibus, qui aliò sedes & tabulas suas sponte transferre cogitant, permittunt, ut Jure Gentium possessiones suas vendant, distrahant, & loco possessionum pecunias ad se recipiant: Non puto, quinquam Venetæ Republicæ hanc iniquitatem ascripturum.

Quis itaq; non videt, Jesuitas non sponte cessisse Venetiis, sed relegatos, cum Bona ipsorum confiscata sint: quæ pœna tantum in Reos alicujus insignis Criminis statui consuevit.

Credo quidem, Venetos misisse ad Jesuitas, illisq; persuadere conatos esse, ne se loco moverent, Civitateq; excederent: Sed qua lege & conditione adjuncta? Hoc Jesuita silentio involvit.

Antiqua fuit Venetis Lex, lata Anno 1337. Ne in Urbe Venetæ Tempia, Monasteria, Hospitalia & alia ejusmodi loca sine licentia Ducis & Senatus Veneti edificarentur: hæc Lex

confirmata fuit Anno 1515. & renovata 1561. eò quòd No-
vitates varias sub prætextu Collegii, Confraternitatis, Societatis aut
Congregationis induci, publicamq; securitatem damno & periculo, ob
ingentes fabricas loco non satis opportuno extructas, subijci animad-
verterent. In hujus Legis perpetua observantia fuerunt Vene-
ti, nec unquam à Pontificibus, præterquam à Paulo V. ex instin-
ctu vestro, eo nomine imperiti.

Deinde antiquissima fuit Lex
Veneticarum, Anno 1333. lata, Ne cui Ecclesiæ in Urbe & Ducatu
Veneticarum Bona immobilia donentur, aut testamento relinquantur
ita, ut in perpetuum ea obtineat: Quòd si quæ relicta essent,
ea intra certum terminum vendantur, precium autem Ecclesiæ re-
linquatur; quæ Lex Anno 1536. in hanc formam ita stabilita
est, Ne quis Bona immobilia Ecclesiæ relinquat, nisi ad biennium,
intra quòd tempus vendi debeant: Quòd si ab Ecclesiasticis factum
non fuerit, Magistratui ad hoc deputato vendendi cura incumbat:
quæ Lex Anno 1602. repetita fuit. Ratio hujus Legis æ-
quissima.

Cepit enim Senatus jam ante trecentos annos ani-
madvertere, quantopere Ecclesiastici Bonis immobilibus & Reditibus
acquirendis inhiarent: Idcirco ne familiæ gravi damno afficeren-
tur, publici redditus & vires Reipub. decrescerent, deficientibus facul-
tatibus etiam paulatim numerus Civium diminueretur: è diverso
autem numerus Ecclesiasticorum, qui ab omnibus oneribus Reipubli-
cæ exempti esse volunt, major fieret, & Bona ipsorum indies auge-
rentur, quæ & ipsa ab omni onere Reipublicæ exempta esse volunt,
accidit, ut hæc Constitutio jam à trecentis annis in perpetua fuerit
observantia.

Hæc Pontifici quoq; Paulo V. procul omni du-
bio ex impulsu Jesuitarum, quam piscatura suæ, non hominum sed
facultatum, non esse accommodatam intellexerunt, accepta non fuit.
Tertium, quòd inter Venetos & Pontificem Romanum vertebatur,
controverſiæ punctum erat, de Jurisdictione Venetorum contra Cle-
ricos in gravissimis delictis, quæ statum & tranquillitatem Reipub-
licæ turbarent, & majorem, quàm pœnarum Ecclesiasticarum, co-
ercitionem requisiverunt, ab ipsa fundatione Urbis usurpatâ, nec un-

quam

quam in dubium vocatâ. *Has Leges Clerici in ditione Veneta approbarunt: Jesuitæ verò, qui omnia Regna, tam in Spiritualibus quàm in Secularibus, Papa Romano DEO suo in Terris sub-
jicere conantur, Statum & Jurisdictionem Venetæ Reipublicæ impugnarunt, Pontificisq; Romani autoritate ad eam rem abusi sunt. Credo itaq; Senatium Venetum rogasse Jesuitas, ut in Urbe manerent, sed ea conditione & lege, ne Leges & Constitutiones antiquissimas & Jurisdictionem Venetæ Reipublicæ turbarent, sed easdem cum cæteris Clericis approbarent.* Quod cum illi, oleum igni suffundentes, facere recusarent, non jam liberè excesserunt Urbe, sed excedere jussi sunt ut turbatores pacis publicæ, confiscatis omnibus ipsorum bonis, eò quòd non religionem sed regionem, non Ecclesiasticam disciplinam sed ejusdem laxitatem & scelerum impunitatem (secundum doctrinam Marianæ Jesuitæ lib. I. cap. 10. de Rege & Regis institut. ubi in eum sensum inquit: Præstat scelera impunita relinqui, quàm ex Sacrato Ordine aliquem supplicio, quamvis merito, affici) non Status Venetorum conservationem, sed Pontificis omnis juris & æquitatis expers imperium, amplificare conati sint. Satius fuisset illos, si qua sede sedebant, sedere, & litem inter Pontificem & Venetos, quæ nihilominus, non habitâ Jesuitarum ratione, sopita fuit, eventui committere, quàm polypragmosynes suæ pœnam perpetuam luere.

Sed, inquis, fingamus, illos per vim exactos esse. Certè, quod Jesuitis objicitur, videmus Apostolis ipsis accidisse. *Alia fuit ejectionis Apostolorum ratio, alia Vestri. Si vellem Vos cum Apostolis comparare, daretur mihi amplissimus campus vestram, ab Apostolis degenerem, naturam vivis coloribus depingendi: sed quia ex præmissis facile vestrum ingenium colligere paratum est, nolo esse prolixior.* Cur vos Apostolicum exemplum non imitamini Torunii, sed Venetis tantùm? *Quamvis enim Torunii ex Domo Parochiali remoti fueritis, ita tamen pulvis Torunensis calceis vestris adhaesit, ut non tam eum excutere, dicto Salvatoris nostri inobedientes, quàm Torunenses ipsos ejicere cordi vo-*
bis

bis esset, si vires valerent. Satis mihi est, quod concesseris, Jesuita, non patere vobis in eam Urbem reditum. Num propterea, quod minas adjecerint Veneti, si Civitatem Jesuita desererent, fore, ut in eam deinceps receptum non haberent? Nugas refers. Ipsa enim desertio non est causa exclusionis vestra, sed quod viderint Veneti, Rempublicam ipsorum, vobis Turbatoribus ibidem consistentibus, pacatam esse non posse. Hæc de Venetiis.

In Galliam vos cum summa gloria restitutos esse gloriamini. Perinde Vobis accidit, ut Nobili cuidam in Germania, cui, damnato ad penam laquei, Princeps ejus pœnæ gratiam fecit, ita tamen, ut laqueum, quoadusq; viveret, Collo suo suspensum haberet, quem ille serico involutum gestabat. Sic Jesuita jussi sunt ob Crimina Pyramidi Parisiensi insculpta excedere finibus Gallia, sub pœna Criminis læsæ Majestatis. Verba Decreti Parlamenti Parisiensis hæc sunt: Statuit eadem Curia, ut Presbyteri & Studiofi Collegii Claræmontani, & reliqui omnes, qui se ejusdem esse Societatis profitentur, tanquam corruptores Juventuris, publicæ tranquillitatis perturbatores, Regis hostes & Regni, Urbe Parisianâ intra tres dies post præsentis Arresti significationem excedant, ut & aliis Urbibus & locis, ubi eorum habentur Collegia, & quindecim post diebus toto Regno, sub comminatione, Si ibidem post id temporis deprehensi fuerint, futurum esse, ut puniantur tanquam Facinorosi & Rei ejusdem Criminis læsæ Majestatis, omniaque ipsorum Bona tum mobilia tum immobilia operibus piis applicabuntur, & quomodo ab ipsa Curia fuerit constitutum. Prætereà inhibet omnibus Regis subditis, ne Studiosos in prædictæ Societatis Collegia, quæ extra Regnum sunt, immittant, ut ibidem instituantur, sub pari pœna Criminis læsæ Majestatis. Cassatumne est unquam Decretum hoc Parlamenti, Nullo modo. Criminis enim, cujus convicti sunt vestri Ordinis homines, Nota in Actis Parlamenti adhuc hæret. Itane restituti estis in integrum, ut Crimen à vobis

commis-

commiffum, & Pœna in veftrum Ordinem decreta fit penitus aboli-
ta? Hoc fi mihi ex Actis Parlamenti Parifiensis oftenderis, per-
fuafum mihi effe patiar. Admiffi eftis in Galliam, Cur? &
Quomodo? Cauffam ipfam Rex Henricus IIII. Signifi-
cavit Duci de Sulli diffuadenti veftrè in Galliam receptionem, in
hunc modum respondens, Quomodo de vitæ meæ fecuritate mihi ali-
às cavere poteris? Sed quàm longè deceptus fuerit in hac fua opi-
nionè, & quàm fallax ifta fuerit ratio, eventus teftatur, Cùm eti-
annum veftri Ordinis homines ejus Parricidii nomine fufpectos ha-
beant omnes, qui in Gallia Regi & Regno benè cupièrè, quam fu-
fpcionem augent Thefes Guinardi Jefuitæ, quarum fuprà facta eſt
mentio, quæ afferebant, Univerfam familiam Borboniam tollendam
effe. Vos quidem removere vultis à veftri Ordinis homini-
bus hanc fufpcionem, eò quòd Rex Henricus IIII. nihil quicquam
ejusmodi de Ordine veftro cogitarit, fed magnâ benevolentia Eundem
complexus fuerit: verùm alii prægnantiores habent ejus rei cauffas,
cur de Vobis malè fufpiciantur. Agrè enim tuliftis Regis expediti-
onem Juliacenſem, quam Parricidio hoc interruptam fore exiftima-
batis. Quinimò veftræ Sæctæ homines in Apologia pro Joanne Ca-
ftello & Patribus Societatis veftræ, cujus fuprà feci mentionem, fub
fictò Constantini cujusdam de Verona nomine editâ, violentam hanc
mortem jam antea Regi Henrico IIII. prædixerunt, quòd hæc
fortuna Regis, idum Caſtelli evadentis, non tam fit confervatio
ejusdem, quàm dilatio ad commodiorem occafionem. Rancorem
etiam, ob expulſionem veftrè, non planè in animis veftris exoleviſſe,
niſi vindex illius intercederet, faniores exeftimant; cujus rancoris
zelo, cùm cæteri Clerici omnes funus Regis deducerent, vos ſoli do-
mi affixi ſubfelliis veftris hærebatis: Egregium fanè gratitudinis
in Regem Henricum ob benemerita in veftrum Ordinem collata e-
xemplum! Imò ipſemet Regicida Franciſcus Ravaillac faſſus
eſt, ſibi Conciones, quibus DOMINICA ADVENTUS & in Diebus Car-
niſprijii veftri Socii debacchati ſunt in Regem, hujus facinoris perpe-
trandi anſam dediſſe; ſequè in Confefſione ſua Jefuitæ Aubigny

revelasse, quoddam magnum aliquod facinus attentaturus esset, eidemq; cultrum, quo Regis cor transfixit, in quo Cordis & Crucis signa insculpta fuere, ostendisse: qui Jesuita cum eo nomine ad examen vocaretur, respondit; Sibi hoc donum divinitus datum esse, ut statim atq; à Confessione discederet, omnium, quæ in Confessione acta sunt, oblivisceretur. Scilicet si credere fas est.

O labilem memoriam, ubi de salute Regis & Regni agitur! quæ si Jesuitæ Aubigny cordi fuisset, cur in continenti post Confessionem, priusquam Confessionis Regicide, & Cultri ab eodem exhibiti, oblivisceretur, Regi scelus tam enorme non revelavit? aut ad minimum eundem, ut sibi caveret, non monuit? Sic erat in fatis Jesuiticis conclusum, Moriendum esse Regi. Videatur Fidelis Admonitio ad Assessores Parlamenti Parisiensis scripta, & Gallico Parisiis, ac Germanico idiomate Hanoviae impressa, quæ plura & specialiora argumenta hujus Regicidii, hominibus Jesuitici Ordinis imputati, allegat.

Quomodo autem in Galliam admissi? Tacite, sine ulla publica restitutione, per conniventiam Regis, metu Parricidiorum vestro Ordini non infrequentium, contranitante Parlamento, sine ulla publici criminis pœnæq; ejusdem abolitione. Columna, cui vestra Ensomia insculpta erant, sublata non est testis innocentiae vestrae: propterea enim remota est, quoddam Rex HENRICUS IIII. spem de vobis vitæ emendationis conceperat: Ita quippe affabrè Columnam remotam esse audio, ut, nisi ab ingenio vestro discesseritis, cum additamento vestrarum laudum, omnibus suis partibus integrè sibi constans, iterum erigi queat. Nolite itaq; de vestri restitutione admodum gloriari, cum ea parum vobis sit honorifica.

Quid in Anglia commiseritis, res Sole est illustrior: testatur Acta Publica: testatur Clementis Fork, Reinhardi William, Pataki Cullenii, ad Parricidium Reginae Elisabethæ à Jesuita Holtio persuasorum, conspiratio: testatur Lopezii Medici, ad propinandum eidem Reginae venenum conducti, scelus: testatur Guilielmi Parrii à Benedicto Palmio Jesuita Venetiis ad eadem ejusdem Reginae

Reginæ incitati, & à Jesuitis Lugdunenſibus iremꝫ, à Jeſuita Hannibale Codretto in hoc genere ſceleris confirmati inſtructus animus: Teſtatur Eduardi Squire, de quo ſuprà, natione Angli, à Jeſuita Richardo Walpot excitata perfidia, quem ipſemet Jeſuita Walpot, eò quòd, propter longam interpoſitam moram, Squirram à Religione Jeſuitica deſeciſſe & animum mutaſſe ſuſpicaretur, poſtea per alium Anglum, ex carcere Inquiſitionis dimiſſum, Reginæ prodi curavit, quamvis ille nec religionem nec animum mutaret, ſed cum prima vice Eſſexii ſedile inungendo veneni illius experimentum faceret, niſq; proficeret, commodiorem Ephippii Reginæ & Sedilis Eſſexii veneno inungendorum occaſionem expectarit: Teſtatur Campiani Jeſuita Epistoſa ad Conſiliarios Reginæ Angliæ ſcripta, & Anno 1583. Treveris excuſa, quæ Vos ejuſmodi conſpirationum contra Regnum Angliæ nefario foedere in vicem colligatos eſſe convincit, ubi ſic inquit Campianus: Velim ſciatis, quod ad Societatem noſtram attinet, omnes nos, qui per totum Orbem longè lateꝫque diffuſi ſumus, quorum eſt continua ſucceſſio & magnus numerus, Sanctum Foedus iniſſe, nec quamdiu vel unus noſtrùm ſupererit, ſtadium & conſilia noſtra de ſalute veſtra (id eſt, Religionis & Regni veſtri everſione) intermiſſuros; Jam pridem inita ratio eſt & inchoatum certamen: nulla vis, nullus Anglorum impetus ſuperabit: Teſtatur pulvis tormentarius Palatio Regio ſuppoſitus: Teſtantur Confefſata Jeſuitarum, eo nomine ad mortem damnatorum, & aliorum hujus Criminis ſociorum: Imò teſtantur ipſius Garneti Provincialis Jeſuitarum in Anglia Literæ manu ipſius DOMINICÆ Ramis Palmarum ſcriptæ, & ab eodem recognita, quæ interceptæ fuerunt, quarum hæc fuit Inſcriptio: Ad dilectiſſimos Patres & Fratres: quibus ipſi graviter ſuccenſentibus, quòd prodicionem ſibi innotuiſſe confefſus eſſet, ita reſpondit: Nam quid facerem? Primò accuſabant me reliqui omnes conjurati: Secundò, Catisbejus (conjuracionis pulverariæ autor principalis) uſus ſemper apud eos fuerat autoritate mea, qua addu-

xit penè omnes, ut benè sentirent de negotio: quo factum, ut ad unum omnes Me haberent pro Reo. Tertiò, Duo quidam Corycæi inaudierant Me cum Oldekorno colloquentem, atq; tota de re apud eum differentem. Quid ad Objecta singula responsurus essem? Quartò, Literæ etiam à Me Aurantiarum succo scriptæ ad D. Annam nescio quomodo in illorum manus pervenerant, quibus sententiam meam non obscure confessus sum. Plura,

si lubet, ex eâdem Epistola Garneti, quæ in Archivo Regis Angliæ asservatur, descripta benignus Lector in Tortura Torti legere, & quæ de hac ipsâ materia ab Isaaco Casaubono ad Frontonem Ducaum scripta sunt, cognoscere poterit.

Talium Criminum nullus Minister Evangelicus unquam convictus fuit. Ostende Jesuita, à Ministro Evangelico, vel ipsius impulsu Papam Romanum vel Principem ullum interfectum esse: Ostende, Evangelicos hanc, quam Vos fovetis, de occidendis Regibus doctrinam tractare. Evangelium nostrum ais sicire sanguinem.

Convincent te falsitatis Comitata Regni, in quibus Evangelici nil nisi pacem inter dissidentes de Religione cupiunt & faciunt, nisi Tu forè Evangelicis vitio veritas, quòd vestrum Ordinem execrentur, eumq; pro fetu Sathanae agnoscant.

Ex Hungaria Vos pulsos esse ipsemet fateris. De causa nolo admodùm scrupulosè inquirere, Cum res vestra gesta paulò antè recensita, propter quas ex aliis Regnis & Ducatibus exclusi fueritis, tacitè mihi magnum caussarum cumulum ob oculos representent.

Sed Colophonem imponam Orationi meæ, in qua ostensum est, quæ ad Conventus Regni à Torunensibus scripta sunt, vera fuisse, nec alio nomine, quàm ut veritas omnibus innotesceret, eò delata esse.

Vestrarum nunc est partium, Senatores & Equites Regni Poloniae Illustrissimi & generosissimi, ad æquilibrium rationis vestrae revocare, annon satis pregnantibus causis habuerint Torunenses ad Vos, Custodes Legum publicarum, querelas suas deferrendû

rendi: Quippe cum ea, quæ à Serenissimis Regibus accepta ad se quasi per manus Antecessorum suorum transmissa sunt, sibi à novis hominibus omniq; periculosa novitatis auctoribus per fas & nefas violari animadverterent. Nullam gentem sub Sole ita tenacem esse suorum Privilegiorum ac Libertatum esse video, atq; Nobilissimam Gentem Reipublicæ Polonæ, quæ ob aurea libertatis titulum ejusdemq; studium multis aliis est anteferenda; Neq; solum in eo occupatam esse, anteaacti temporis memoria testatur, ut Nobilitati suæ Prærogativæ & Libertates integræ consent, verum etiam, ut Civitates Regno Poloniæ in viscera sua utantur fruantur libertate. Non possum itaq; mihi persuadere, vos passuros esse, ut Jesuiticæ libidini Privilegia Torunensium exponantur, quorum hæctenus à sesquicentum annis, cum fasces Regni Poloniæ cum cæteris Prusiciæ incolis recognoscere cepissent, in Serenissimos Reges constantem & integram fidem, in Senatum & Equites Regni observantiam perpetuam, in æquales indefessum gratificandi studium abundè cognovistis: Quamvis obtreccationes Jesuitarum, quibus secundum doctrinam Marianæ nihil est familiarius in ore, lingua, & mente, quàm illud — Dolus an virtus, quis in hoste requirat? aliud quid vobis de Torunensibus, eò quòd Jesuiticæ factionis non sint, aliàs verò Romano-Catholicis plus quàm fraterno vinculo addictissimi, persuadere conentur. Quòd autem Jesuita crepant, Torunenses tempore ad alia Negotia destinato, dignitatèq; vestra abusos esse, non existimo, eo nomine Torunenses apud Vos vel levem offensunculam contraxisse, Cum in aliis negotiis non ita prægnantibus vestrum erga se benevolum animum sæpissimè intellexerint.

Sed quis te, Jesuita, credat mentis esse compotem, quòd propter hanc Torunensium in deferendis suis querelis non commode, prout tibi videtur, arreptam occasionem, tu eos appelles hostes Patriæ, inimicos Pacis, Turbatores otii, pestes ac ruinas hujus Regni? Das sine mente sonum, nec, quis sit hostis Patriæ, pestisq; Regni, vel per insomnium expendisse mihi videris. Hi tituli Vobis Jesuitis in Pyramide Parisiensi ascripti sunt, non propter aliquam

importunitatem agendi ea, quæ vobis cōmodo & usui esse poterant, sed propter Parricidia Regum, seditiosas & hæreticas vestras doctrinas, turbationem pacis publicæ & hostilitatem in Regem & Regnum actu ipso cōmissam. Vides, Sycophanta, hos titulos tibi tuoq; Ordini solidius competere. Non enim in more positum est vobis, Regibus supplicare, sed eosdem jugulare, nã vestris, discretorum scilicet & gradium virorum, annuant Consiliis. At quis Torunenses, nisi rationis sit expertus, propterea his titulis ornet, quod, cum Vos Senatores Equitesq; patientissimè Literas legi audieritis, nec quisquam ex vobis vel levissimam offensæ alicujus significationem verbis vel gestu præ se tulerit, Jesuitis modus ille procedendi, Tempore quasi minimè opportuno, iniquus esse videatur? Ostendis, bone Vir, te bile acri suffusum impotentia animi laborare, & non ratione sed affectibus regi. Quidni autem Torunenses suas Calamitates ad Conventus Regni deferrent, pacemq; sibi publicam restitui peterent, cum & illi in Pace Reipublicæ communi restituenda omnibus viribus desudarint, & aliquot millia Florenorum eam ad rem contulerint? E diverso Jesuitæ in Prussia vix ac ne vix quidem tantum in commune subsidium contulerint, quantum vel uni militi solvendo suffecerit.

Judicio itaq; vestro subijcio, utrius partis petitum sit æquius? Torunenses hoc precibus suis intendunt, ut Jesuitæ antiqua Jura Patronatus salva & integra Civitati relinquunt, Contractum cum Reverendissimo Episcopo & Venerabili Capitulo in vim perpetuitatis inicum ne violent, in alienas possessiones se non intrudant, ex Domo Parochiali, quæ sedes est Plebani, Plebanum ne ejiciant, sed Eidem possessionem restituant, Scholam Civitatis hæreditariam Civitati vel Plebano, cui precariò cessa est, abscedant, domos Civiles in præjudicium & oppressionem Civitatis ne emant, & ut emtas Civibus revendant, Magistratum pro Concionibus condicis ne proscindant, nec personalia tractent; Seminarium in perniciem Civitatis ne erigant, eoq; unde digressi sunt, ut revertantur. E diverso autem Jesuitæ in petitis suis hoc implicite petunt, nimirum, ut Torunenses Domum Parochialem & Templum, Scholamq; Civita-

vis hereditariam, Ordini Jesuitarum incorporata esse patiantur, loco Parochi Vicarium Jesuiticum pro Parocho agnoscant, Eidemq̄ omnes fructus Ecclesie communicent, Juri suo Patronatus in perpetuum renuncient, dominium suum super Schola hereditarium Jesuitis resignent, Scholam in præjudicium Civitatis erigi sinant, in Civitate Collegium velut Arcem quandam à Jesuitis, ad oppressionem ejusdem coem̄tis ab illis prius adibus, fundari non prohibeant, facinorosos in Carceres, quibus in Gallia & Anglia etiam Jesuitæ emancipati sunt, ob scelera non compingant, Jurisdictione sua contra Scholares Jesuitarum non utantur, & omnia Jura sua in gratiam Jesuitarum flocci pendant.

Considerate, quæso, Senatores Equitesq̄ Poloni, annon hæc Jesuitarum petita, quæ contra Leges, bonam fidem, publicam honestatem, bonæ fidei contractus, Jura Dominii & Patronatus, Jurisdictionemque Civitatis suscipiuntur, ab omni æquitate sint alienissima? Totus mihi persuadeo, Vos in partes Jesuitarum non inclinatuos. Nam, proh dolor! Estne æquum, Jesuitas alienis sedibus inhiare, eaq̄, quæ ad ipsos non pertinent, contra Fundatorum mentem, quibus ne per febrim quidem Jesuitarum Secta in mentem venit, ad se per fas & nefas rapere? Nonne summa est iniquitas, Parochiam Torunensem in aliam faciem nescio cujus, etiam Romano-Catholicis exosa, Fraternitatis & Societatis converti, uno quasi ictu Privilegiis, Jurisdictione, paceq̄ publica, Civitati Torunensi amputatis? Cogitate quæso, quomodo Torunenses in prima quasi acie conflictus cum Crucigeris collocati rem Poloniæ seriò & cum magno zelo egerint, ita ut Literis, quibus Prussia excusso Crucigerorum jugo obedientiam Magistrò Ordinis resignavit, nomine omnium Civitatum, manum Sigillumq̄ suum adjicere non dubitarint? Quantos belli motus per annos tredecim Vobis totiq̄ Reipublicæ Poloniæ bono illi sustinuerint? Quibus quid aliud Respublica ob benemerita concessit, nisi Privilegia & Jura, ut hanc benè dotatam Sponsam, Prusiam scilicet, ad se alliceret, & in fide conservaret. Iustum itaq̄ & æquum est, ut, cum Torunenses à pristina Antecessorum & Majorum

rum suorum fidelitate erga Serenissimos Reges & Regnum Poloniae nil discesserint, penes Iura sua custodiantur. *Agitur de Sacrae Regiae Majestatis autoritate, cujus manu & Sigillo Regni Iura ipsorum obsignata; agitur de fide vestra & Antecessorum vestrorum, qui inclyti eorundem nominis & bonorum heredes in eo quoque genere virtutis illis successistis, ut eos, quos Antecessores vestri in unionem suam, salvis eorundem Iuribus & Privilegiis, receperunt, defendatis.*

Si Torunenses patiemini Iesuiticæ libidini expositos esse, quid, per Deum! sanctum, quid inviolatum erit? quid de vestris Iuribus speratis fore? Serpent hi Cancræ Hispanici latius. Annon meministis, illos in Comitibus Regni sæpè pro concionibus, quid in vestro statu Regni, quem ego, utpote ad faciem Romanæ Reipublicæ quamproximè accedentem, mirari satis non possum, carpant & immutatum velint, non signis, non gestibus, sed voce publica ostendisse? Nunciorum scilicet Terrestrium in rebus ad Rempublicam spectantibus nullas esse partes, nec hunc Ordinem ita dudum introductum esse.

Quorsum hæ Conciones tendant, vel me tacente potestis colligere. Annon vel inter ipsos Romano-Catholicos factiones serunt? quosdam Genuinos Catholicos, quosdam Politicos vocando; illos sic propterea nuncupantes, non quòd Catholicè vivant, sed quòd Iesuiticæ factioni sint addicti: Hos autem, quòd ad pacem Reipublicæ potius, quàm ad practicas Iesuitarum artes, sint attentis, licet Catholicissimè vivant, ut Hereticos quosdam avertantur.

Quæ omnia cum injusta sint, quid restat amplius, quàm ut tandem pro ea, quæ in Republica fungimini, auctoritate, Torunenses Patrocinio vestro sublevetis, ut illis, Iesuiticis fluctibus satis superque, ageratis, in portu pacis & tranquillitatis publicæ, salvis suis Iuribus & Privilegiis, salvæque sua Iurisdictione, esse liceat: Utque Iesuiticæ cum Seminario suo aliò, ubi pro arbitrio res suas disponere illis integrum sit, transferantur.

Quod ipsum Veneri Reipublicæ suæ multum dignitatis salutisque perpetuæ attulisse exemplo suo experti sunt.

Erigite Vos, Senatores Equitesque Poloni, & ne quid per Iesuitas Respublica damni patiatur, adverte-

rite,

rite, nec committite, ut in hoc Regno Torunensium erga Sacram
Regiam Majestatem fides, erga Vos perpetua observantia neglecta;
Jesuitarum autem insolentia, & insatiabilis habendi cupiditas defen-
sa videatur: Quinpotius date operam, ut innocentia Torunensium
roties exagitata, in fide, constantia, integritate & auctoritate vestra
sarta tectaq; conquiescat. Quod ipsum Torunenses magni bene-
ficii in se collati loco absq; omni dubio habebunt, & pro vestra salu-
te etiam sanguinis sui profusione grati animi memoriam testabuntur.

Tu autem Jesuita, imposterum cessa conviciis tuis im-
petere & calumniosè traducere Torunenses. Nam si
dixeris, quæ vis, audies, quæ non vis.

D I X I.

AD POLONIAM.

Pulsos à Gallis Socios Polonia JESU

Excipe: quid dubitas? aurea secla ferunt.

Aurea secla ferunt: tamen aurea secla ferentes

Respuis? heu! sanum num tibi, quæso, caput?

POLONIA respondet.

Aurea mortiferi promittunt secla SUITÆ:

Ne crede tu Sicariis.

Aurea promittunt verbis: re ferrea præstant:

Illam auferunt, hæc afferunt.

SEQUITUR

REPROTESTATIO ORDINUM
Civitatis Torunensis.

I

Actum

Actum coram Judicio Scabinali Civili Radzinen-
si Die Sexta Mensis Augusti Anno DOMINI Mil-
lesimo, Sexcentesimo, Decimo Quarto.

Coram Officio Aëtisq; præsentibus Radzinenfibus
personaliter comparuit honoratus Simon Schulff Secretarius Civi-
tatis Thorunensis, ibidemq; vi Plenipotentiæ, à Spectabili Senatu
totaq; Communitate Thorunensi Ipsi in forma Authentica con-
cessæ, contra Admodum Reverendum Dominum Fabianum Kono-
packi Decanum Poshaniensem, Gnesnensem, Warmiensem, Culm-
fensemq; Canonicum, & ejusdem Episcopatus ac Pomesaniæ, Se-
de Culmensi vacante, Administratorem, ac Venerabilem Dn. Jo-
annem Prævantium Præpositum Lubaviensem, Parochum Thorunen-
sem, suo & aliorum Sacerdotum nomine Culmsæ coram Civili Of-
ficio feriâ tertiâ post DOMINIcam Secundam Trinitatis Anno
DOMINI Millesimo, Sexcentesimo, Decimo Quarto protestan-
tes, omnium Ordinum Civitatis Thorunensis nomine reprotesta-
tus est in hanc, quæ in scriptis concepta fuit, de verbo ad verbum
formam & tenorem.

SI præfati Protestantes aliud rem, cujus nomine pro-
testati sunt, penes animum suum penderassent, persuadere sibi non
possunt Ordines Civitatis Thorunensis, illos tam facillè ejusmodi acer-
ba, injuriosa, ac stylo & zelo immaturo Jesuitico absq; omni dubio
concepta, Protestationi assensum suum accommodaturos, & Ordines
hujus Civitatis, quasi libertatum & immunitatum Ecclesiasticarum
ac Religionis Romano Catholice violatores, Sacra Regia Majesta-
tis Domini nostri Clementissimi contemtores, ac conspirationis ejus-
dam auctores, temerè ac præcipitanter accusaturos fuisse; Cum Or-
dines Civitatis Thorunensis ab ejusmodi, ne dicant criminibus, ve-
rùm etiam à titulis semper alienissimi fuerint, & hoc unice egerint,
ut inter disidentes de Religione pax & tranquillitas publica sacra
testaq; custodiatur, Sacra Regia Majestatis autoritas inviolata con-
servetur, Catholice Romane Religionis addictis æqua tum amicitia
tum justitia præsterur, eorundemq; Religionis exerciticia ne mini-
mum

mùm turbentur. Quod ipsum Catholici Romani omnes, qui re-
 petuâ anteaacti temporis memoriâ, priusquam Novatores rerum hanc
 Civitatem ingressi essent, status hujus Civitatis sibi conscii sunt, non
 inviti testabuntur. Tunc enim Catholicis Romanis, & refor-
 mata Religioni addictis intra metas suas se continentibus, pietatem-
 que exercentibus, pax urring, ita fuit custodita, ut utraq; pars sub
 una quasi Religione vixisse videretur. At nunc novum & in-
 quietum hominum genus, quod in hac Civitate foundationem nullam
 habet, & ad quod nec Templum, nec Domus Parochialis, nec Scho-
 la jure aliquo pertinet, sed tacitis cuniculis in hanc Civitatem irre-
 pfit, Templum D. Joannis, Aedes Parochiales, Scholam Civitatis hæ-
 reditariam, mala fide occupare; aliasq; privatorum ades ad se per-
 rrabere (de qua occupatione solenniter iterum atq; iterum protestan-
 tur Ordines) Scholaribus suis ad licentiam dispositis, materiae litis
 perpetuæ excitandæ ergo, abuti; & insuper in forum publicum Ci-
 vitatis cum Scholarium suorum turmâ, quos, ut Civitati huic agrè
 facerent, magno numero ad se pellexerunt, egressum, novas ibidem
 & antea inusitatas Cæremônias exercere non dubitat; Quinimò in-
 tantum pax publica Civitatis Thorunensis per hos Novatores eorun-
 demque Scholares lasa est, ut Scholaribus eorum cum Civium filijs
 congregari, pratergredientes in plateis lapidibus petere, in Civium æ-
 des lapides jacere, Civium filios, si quos solos in campis patentibus
 animadvertunt, vi aggredi, pedibus conculcare, & aliis innumeris
 modis injurias Civium cumulare, ludus & jocus illis esse putetur.
 Nec mirum, cum ipsorum Præceptores ejusdem sint genij & ingenij.
 Nihil enim pro concionibus, ac in publicis Scriptis suis supposititio
 nomine editis aliud faciunt, quàm ut odio contra hanc Civitatem
 inflati Magistratum hujus Civitatis totamq; Communitatem convi-
 ciiis proscindant, diris devoveant, contra-Cives itineribus se commit-
 tentes Nobilitatem concirent, classicum canant perpetuum, omnesq;
 ad perniciem extremam Civitati & Civibus, quos partim Sectarjos
 & Hereticos, partim paganos appellant, inferendam conclament, nil
 discedentes à suæ Sectæ hominum ingenio, in toto Orbe Christiano

plis quàm satis decantato, qui tam ex Gallis quàm Venetiis pulsus, non odio Religionis Romanae, (cui Venetia & Senatus Populusq; Parisiensis addictissimi sunt) sed ob Parricidium Regis, & ob excitatas turbas & seditiones, illic Pyramidi Parisiensi, velut monumento publico rerum ab illis præclare scilicet gestarum, extruendæ occasionem dederunt, hic autem ne restitutionem quidem in integrum etiamnum merentur.

Hæc Jesuitarum insolentia, & Scholarium eorundem licentia effecit, ut, cum pro festo Marci, in quo nulla unquam Processio in hac Civitate habita fuit, forum etiam publicum Civitatis Jesuita, insalutato Magistratu, sui juris facerent, Ordines Civitatis, Nobilium liberorum securitati cautum prospectumq; esse volentes, Deputatis suis committerent facultatem cum Jesuitis & Viceplebano conferendi de Processionibus in foro publico Civitatis, tanquam re novâ, intermittendis, ne exacerbatis per Conciones Jesuitarum, & Scholarium eorundem hætenus impunitam licentiam, Civium animis, in foro publico, ubi major tum fuit hominum peregrinorum ad mercatum, pro festo Ascensionis Unici Salvatoris nostri celebratum, confluentium copia, datâ aliquâ à Scholaribus Jesuiticis tumultus ansâ, Nobilium liberi, de quorum salute maximè hic laborabatur, in discrimen aliquod collocarentur, maximè cum Jesuita, quibus nihil, ne transversum quidem digitum, Juris in hac Civitate recognoscunt Ordines, harum Processionum instituendarum rationem sibi arrogârunt, & non tam pietatis causâ, quàm ad ostentationem & pompam, signis quasi ad aciem dispositis, pro festo Marci proprio ausu Scholarium suorum turmam in forum Civitatis publicum eduxerint, aded ut saniores Catholici Romani, quibus hoc institutum, in hoc præsertim loco, ubi diversarum linguarum & nationum homines vivunt, displicuit, faterentur, cum tanto apparatu & pompa pro festo Marci ne Romæ quidem Processiones celebrari solere.

Novitas hæc movit Ordines, ut pacis & tranquillitatis communis causâ non imperiosè, ut falsò asseritur, sed amicè tam Jesuitas quàm Viceplebanum monerent, ut à Processionibus in foro publico celebrari non consuetis sibi temperarent: Qui à Jesui-

ti, quasi nullum Interesse circa Processionem præ se ferentibus, aliud tamen agentibus, ut ex ipso Processionis Actu apparuit, à qua aliàs, eò quòd infimi Ordinis sint, ne alios Ordines in Processione antecedere teneantur, abstinere consueverunt, hoc responsi acceperunt, Processionis instituendæ rationem non ad se, verum ad Plebani officium, spectare: Vice Plebanus autem, se in absentia Plebani Processiones intermittere non posse declaravit: quæ Processiones non erant Plebano prohibita, ut allegant Protestantes, modò non foro Civitatis publico, & Jesuitarum eorundemq; Scholarium comitatu ad eam Processionem peragendam uteretur, sed intra metas & terminos suos consuetos se contineret, ne Jesuita de fundatione Collegii & Seminarii sui quoquo modo gloriarì possent. Fides data nomine Viceplebani, quòd feriâ secundâ post DOMINICAM ROGATIONUM ad Monasterium Divi Nicolai extra forum Processionem suam expedire voluerit; verum aliter, quàm convenerat, factum. Jesuita enim velut Antesignani cum suis Scholaribus longo ordine præcedentes, licet Processiones sui instituti esse negarent, hoc factò ostenderunt, pacem publicam parum sibi cordi curaq; esse. Cum itaq; Ordines Civitatis animadvertenterent, officii sui plurimum interesse, ut pax publica omnibus, qui hujus Civitatis finibus continentur, ex aquo conservetur, utq; tumultui omnis ansa præcideretur, forum publicum feriâ quartâ post DOMINICAM ROGATIONUM catena præcludi jusserunt. Verum Jesuita materiam litis quærentes Parocho persuaserunt, ut ad catenam usq; progressus ibidem, paratus ad causam accedens, Protestationem in scriptis conceptam sub dio legeret: eòq; ipso ostendit, se Consilia hæc turbulenta jam antea cum Jesuitis præmeditatum esse: Expedita Protestatione reversus est in Templum pacificè. Hic Protestantes, ut Civitatem hanc aggravent, multas sibi illatas esse injurias sinistrè conqueruntur. Negatur enim circa catenam dispositos fuisse homines ad tumultum & seditionem faciendam paratos & instructos: quinimò contrarium notoriè constat, Jesuitas Scholares suos, quid faciendum sibi putarent, jam benè instruxisse, quòd eventus testabatur.

Scholares enim Jesuitarum

earum catenam serâ conclusam vi avellere conati sunt, Cives male-
dictis impetierunt, paganos, canes, appellarunt, ac Patroni quoque
Fesuitarum se plantam pedum suorum in sanguine Civium pollutu-
ros minari sunt, atq; ita concitatâ in se injuriosis verbis multitudine,
quantum in ipsis fuit, tumultus ansa satis dederunt. Verum
ea fuit Civium ibidem presentium moderatio, ut nec lapidum jactu
quis peritus sit, nec ista acclamationes Biy, Zâbiy &c. intercesse-
rint, nec quisquam vel minimùm læsus sit, sed catenam remove-
volentes repræsi sunt, & verba commutata sunt pro verbis, ut in
ejusmodi conviciorum casibus in promiscua multitudine fieri consue-
vit.

Ficta sunt hac omnia ad invidiam Civitatis, quod vel
ipsa progressio Plebani ad catenam usq; ejusdemque cum cantu ad
Templum redeuntis regressus pacificus testatur facit. Quinimò
Magistratus Civitatis, se ad instantiam Parochi & aliorum, quibus
injuriam illatam esse justè queri possent, justitiam administraturos
obtulerunt. Si causse sue bonitate niterentur Plebanus cum Fe-
suitis: si causam quiritandi haberent, cur, repudiatâ Justitiâ ipsis
oblatâ, ad hunc potiùs sinistrè deferendi modum descenderunt? &
quod magis est, cur Magistratum & Ordines hujus Civitatis tumul-
tus auctores proclamant, cujus postmodùm in quosdam tantùm priva-
ros culpam rejiciunt, cujusq; ipsi authores exciterunt, quemq; ipsi, mo-
niti à nonnullis sanioribus Catholicis Romanis, ut à foro publico, in
quo illis Altaria nulla posita essent, abstinerent, præcavere potuerunt
sed noluerunt? Hoc est unicum, quod Fesuitas tantopere exagitat,
quod, cum Templum D. Joannis, Edes Parochiales & Scholam de
facto occupare in animum suum induxerint, etiam in foro publico signa
sua de facto erigere illis non concedatur: Quo cur Histriones & Ursor-
rum ductores uti non prohibeantur, in promptu ratio est, quod illi
longè tolerabiliores sint, utpote cum histriones permissu Magistratus
ludos suos exerceant, palatio spectantium se accommodent, præfatiq;
ductores ursos suos frenent ac domitos reddant: Hi autem Novatores
rerum turbas excitent; aliena ad se rapiant; Magistratus autori-
tatem, sibi omnia pro arbitrio licere existimantes, suisq; deq; ferant;
Civium

Civium honestam existimationem, pro concionibus, & publicis scriptis, suggillent; in perniciem Civitatis frena disciplina Scholaribus suis laxent; Civitatemq; cum omni ejusdem statu, pace ac tranquillitate, quantum in ipsis est, penitus eversam cupiant.

Quæ cum ita se habeant, ac Ordines hujus Civitatis Processiones Parocho non impediverint, modò intra metas suas & terminos consuetos cum Scholaribus suis, exclusis Jesuitis eorundemq; Scholarium turmâ, Processiones suas expediisset, & contra Jesuitarum male suadas persuasiones, à foro publico sibi temperasset; idque factum fuerit bonâ intentione, ut Sacra Regiæ Majestati Domino nostro Clementissimo Civitas, hisce præsertim turbulentis temporibus, in pace & tranquillitate conservaretur, & ne Nobilitatis liberi in discrimen aliquod adducerentur: Reprotestantur Ordines Civitatis Thorunensis, iniquè sibi imputari per præfatos Protestantes, quasi contra divinas & humanas, Imperatorias & Regni hujus Leges ac Constitutiones pacem publicam violarint, ac præter pacem publicam violatam, etiam injuriâ Parochum & ipsius Sacerdotes Vicarios ac alios affecerint, necnon alia, quæ in Protestatione fictè inserta sunt, designarint: Quinimò omnia in Protestatione comprehensa contra Parochum Thorunensem, ejusdemque complices Jesuitas, retorquent: De quo iterum acq; iterum solenniter protestantur, reservantes sibi Jus & salvam Actionem contra hujusmodi injuriosam Protestationem suo loco & tempore in foro fori experiundi, in forma Juris plenissima.

